

LAIKMETS

Nr. 4

1944. g.

21. janvāri

RM 0,30

*Jaunās dzelzceļnīces
mājienam paklausot,
vilcieni ripo tikpat
labi kā agrāk*

Foto K. Puriņš.

ANGLU UN AMERIKĀNU VĀJUMA PAZĪME

Komunistu oficioza „Pravdas” atbilde Ruzvelta pretkandidātam Vilkijam par Baltijas valstīm, Poliju un Somiju nav nekāda sensācija. To jau varēja sagaidīt. Tā tikai lieku reizi apstiprina to, ko vairākkārt boļševīku prese uzsvērusi, vēl nupat sakarā ar Padomju Polijas proklamēšanu.

Šķiet, anglofilām aprindām tagad acis būs atvērtas, un tās būs atzinušas, ka sabiedrotie nekā minētos jautājumos — un tā arī latviešu lietā — nevar grozīt. Ja arī iedomātos, ka labākā gadījumā viņi gribētu kaut ko darīt, tad tomēr tiem tas nebūtu pa spēkam. Tie ir par daudz cieši sapinušies ar boļševīkiem, lai upurētu savas intereses mazo valstu dēļ. Šai ziņā mēs konstatējam angļu un amerikāņu vājuma pazīmi.

Ka sabiedrotie lielā mērā atkarīgi no boļševīkiem un nespēj vairs savu politiku patstāvīgi noteikt, to pierāda jau sekojošie fakti. Pēdējā konferencē Teherānā viņi klanījās boļševīku priekšā. Čerčils tur svinēja savu dzimundīenu un ielūdza uz torti lielāko pasaules slepkavu un bendi. Vai ar to viņš neapņēma savu dzimundīenu — viņš, šis augstais angļu aristokrāts, hercoga pēcnācējs un agrākais boļševīku pretinieks? Bez tam viņš atveda līdzī zobenu — Anglijas karaļa dāvanu Staļinam, kas ir viņa tēvoča, cara, slepkava. Jājautā, vai var vēl zemāk locīties? Ja arī to uzskatītu par angļiem piemītošo liekulību, tad tomēr paliek jautājums, kādēļ to tā dara. Vai ne tādēļ, lai iegūtu boļševīku labvēlību? Bet tā jau ir vājuma pazīme.

Nav nekāds noslēpums, ka boļševīku labvēlība bija sabiedrotiem vajadzīga jāpāņu jautājumā, bet izrādās, ka šai ziņā ar visu liekulību un kukuļošanu Ruzvelts un angļi neko nepanāca. Viņi nevarēja piespiest boļševīkus piešķirt tiem atbalsta punktus Tālajos Austrumos pret Japānu. Cīņa Tālajos Austrumos neiet uz priekšu. Tikko sūta ekspedīciju pret japāņiem, tā tūlīn pazūd. Tas atgādina admirāļa Roždestvenska vadīto ekspedīciju, ko savā laida sūtīja krievi. Rezultāts tai bija — bēdīgi slavenā Cusimas kauja. Amerikāņi piedzīvo tagad vienu Cusimu pēc otras.

Sini karā varam novērot, ka sabiedrotie rīkojas pēc fizikas likuma — viņi iet pa mazākās pretestības līniju. Viņi cenšas uzgrūst citiem grūtumus, bet paši no tiem izvairās. Viņi kaļ, nevis godīgi cīnīties ar pretinieku, tā sakot, vīrs pret vīru, bet lieto nesolidus līdzekļus. Ar melu agitāciju viņi pūlas musināt masas uz nodevību, sabotāžu, revolūciju. Diemžēl, Itālijā viņi atrada dzirdīgas ausis. Radās tādi apstākļi, kas noveda līdz sabrukumam. Mērķis bija sasniegts. Sabiedrotie gavīlēja un lielījās, ka uzvara tikpat kā rokā. Drīz būšot miers. Šveices žīdi pat no prieka saplēsa pārtikas kartītes. Angļu un amerikāņu prese apgalvoja, ka sabiedroto armija uzva-

ras gājienā pārstaigās Itāliju un iesojos Vācijā. Radio dienu no dienas drošināja, ka Roma kritusi. Pēdējais termiņš bija nolikts Ziemsvētkos.

To pašu, ko sabiedrotie panāca Itālijā, tie mēģina panākt Vācijā. Arī tur viņi nekaļo atklātā cīņā, bet uzbrūk mierīgiem iedzīvotājiem, tos nogalinot un sagraujot viņu iedzīvi. Ar šo necilvēcīgo paņēmieni viņi cenšas nokausēt vācu tautas pacietību un sacelt nemieru. Tādēļ amerikāņu lidotāji aprobežojas ar iedzīvotāju terorizēšanu un neparādās vis kaujas laukā un visur tur, kur var būt militāri mērķi. Vai to var atzīt par kara māku resp. karotāju stiprumu? Pavisam otrādi — tādi paņēmieni liecina par vājumu. Pretinieks bēg no atklātas cīņas.

Cik vāji ir sabiedrotie pretstatā ar boļševīkiem, pierāda pieaugošā komunistu ietekme sabiedroto okupētos apgabalos. Boļševīki tur sāk visur rīkoties kā savās mājās. Iedzīvotāji dabū iepazīties ar boļševisma laimi resp. paradīzes jēdzienu. Sevišķi tie izjūt Staļina režīmu un programmu, kas izpaužas pilsoņu likvidēšanā un bērnu aiztransportēšanā.

Ar to vēl nepietiek. Boļševīki agitējot attīsta savu šūniņu darbību Balkānu valstīs. Tur, kur agrāk pastāvēja nacionālās valdības, Badoljo armijai izputot, nāk pie stūres tāda valdība kā, piem., komunisti Tito. Sabiedrotie visu to redz, bet nespēj ierobežot boļševīku rīcību. Itālijas karalis pats savā neprātā apbalvo Staļinu ar ordeni. Lūk, cik tālu iet sabiedroto nespēks!

Nupat Ņujorkas „Time” paskaidro, ka Staļins jau agrāk visas pilnvaras par Eiropu bija saņēmis no Ruzvelta un Čerčila. Teherānas konferencē tās tikai no jauna sankcionēja. Laikraksts secina, ka turpmāk vajadzēsot runāt par padomju Eiropu. Tā Eiropa ir nolemta boļševizācijai.

Šai sakarā jāpiebilst, ka Ruzvelts Teherānā noslēdzis ar Staļinu slepenu veikalu, pēc kuļa amerikāņi par desmit miljardiem dolaru uzņemas izpildīt zināmu pasūtījumu. Kā redzams, par naudu pārdod visu, arī tās idejas un saukļus, kuļos izklīdza visai pasaulei savus kara mērķus. Amerikāņiem pirmajā vietā ir veikals. Tas ir viņu vienīgais dievs un stiprums.

Mums, latviešiem, visi minētie apstākļi jāliek vērā un ar skaidrām acīm jāraugās uz to, kādas briesmas mums draud, ja mēs klausīsim angļu, amerikāņu un boļševīku agitācijai. Es domāju, neviens latvietis, kas mīl savu tēviju, nevar vēlēties, lai atgrieztos tas, kas pārdzīvots baigajā gadā. Mums neatliek nekā cits, kā cīnīties par savu nākotni un atklāti stāties rindās ar vācu tautu Ādolfā Hitlera vadībā. Tā ir vienīgā izeja un vienīgais reālais spēks — klīnts, pret ko atsitas boļševisma vilnis.

Dr. V. Sanders.

Aēgārnības

ZA STAĻINA, ZA TRUBKU!

Londonas raidītājs ziņoja par gadījumu, kas klausītājus aizkustināja līdz asarām: angļu skolnieku pulciņš sametis naudu, nopircis vienkāršu pipīti, un mazā Stella Britone to pasniegusi padomju kara misijas priekšniekam kā dāvanu Staļinam. Londonas raidītāja teicējs nobeidza savu vēstījumu šādi: „Un ja kāds jautās maršalam Staļinam: „Ko jums labu darījusi angļu jaunatne?” — viņš izņems no mutes pipi un atbildēs: „Viņa man uzdāvināja šo pipīti...”

— Un kad ziņas par jaunāko angļu dāvanu „tēvam un skolotājam” aizklāda līdz padomju jauniesiem frontē, arī viņi sajūsminājās līdz asarām un, nāvē iedami, sauca: „Tagad mēs zinām, par ko mirstam, — za Staļina, za angļiskuju trubku!”

JĀBEIDZ' BEVERIDŽOTIES.

Anglis Beveridžs savā kabinetā pie rakstāmgalda izgudroja sociālu reformu plānu, lai uzlabotu angļu strādnieku stāvokli. Kad par to bija izrakstījušās visas avīzes un arī strādnieki izpriečājušies par jauko nākotni, plānu nolika aktu plauktā. Beveridžs atkal nosēdās pie galdā un izgudroja otru plānu: kā pirmo plānu pēc kara pārvērst īstenībā. Tad valsts darbinieku vadītājs Hopkins vienkārsi aizliedza saviem ierēdņiem runāt ar Beveridžu.

— Protams, tas notika ar Čerčila ziņu. Čerčils esot teicis Hopkinsam: „Ja viņš nebelgs Beveridžoties un ķersies pie trešā plāna, tad nododiet viņu karātiesai par papīra un tintes izšķiešanu!”

ŠAUSMIGS PĀRDZĪVOJUMS.

Visi angļi nav ar aklību sisti. Daži firi labi saprot, kas notiek. Tā, piem., „New Leader” raksta: „Ziemeļamerikāņu ekspansija visos virzienos nepielūdzami norāda uz britu impērijas galu”. — Un amerikāņi to apstiprina savā žurnālā „Lite” sekojoši: „Tam jābūt šausmīgam pārdzīvojumam — klūt par Savienoto valstu partneri”.

— Britu lauva to laikam gan nepārciešis...

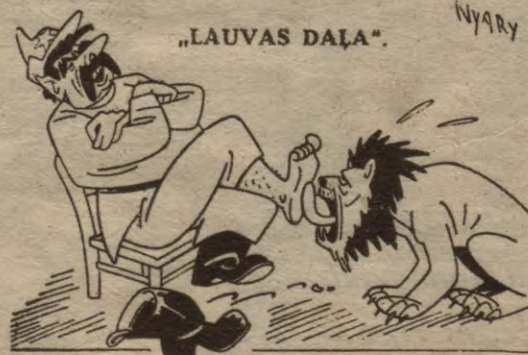
TEVS UN DĒLS.

Mirušais Anglijas karalis Džordžs V atstājis sekojošu pretboļševistisku testamentu:

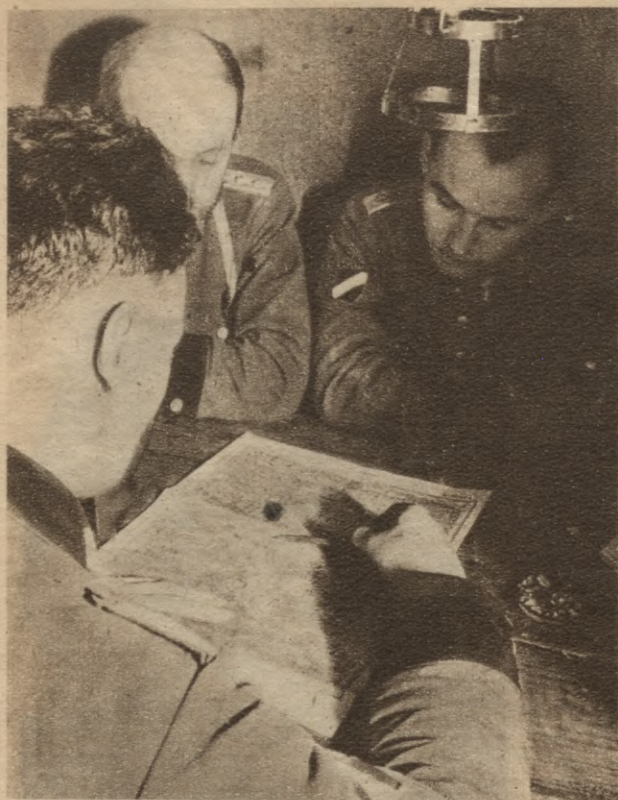
„Padomju valdība atrodas noziedznieku organizācijas morālajā līmenī. Boļševīki iesāka darbību ar noziedzīgu ārprātu. Ja boļševismam Krievijā nedarīs galu, tad būs apdraudēta visas pasaules civilizācija. Ja boļševismu neiznīcinās, tad šādā vai tādā veidā tas izplīsies pa visu Eiropu, jo boļševisma nesēji un organizētāji ir žīdi, kas nav saistīti ne ar vienu noteiktu nāciju.”

— Tā pēc kādreizējā angļu sūtņa Bikenena vārdiem teicis Džordžs V, bet viņa dēls un tagadējais Anglijas karalis Džordžs VI izsakās apm. tā: „Papiņš kļūdījies: žīdi ir ļoti cieši saistījušies ar angļu nāciju, un, ja viņi vēlas, tad es visžēlīgi pieļauju, ka boļševisms nāk arī pār mums. Viss taču ir Staļina un izraēļa rokās!”

„LAUVAS DAĻA.”

NYARY

Apspriede pusnaktī. Ieradušies rotu komandieji pārrunāt turpināmos pozīciju izbūves un kaujas darbības plānus.

Arvien modrs pie komandpunkta bunkura ir sargs.

Foto: //PK Budulis.

zina sava frontes sektora apstākļus un vajadzības — par grāvju un bunkuru izbūvi, par veicamiem nocietināšanās darbiem, par nākamiem kaujas pasākumiem, par noskaidrotiem ienaidnieka spēkiem, ieročiem un nocietinājumiem.

Un atkal ziņojumi priekšniecībai, pavēles un rīkojumi no tās. Laiku pa laikam nāk bunkura sargs, kas postenī stāv pie komandpunkta bunkura ieejas un ziņo, ka vienā vai otrā vietā atkal intensīva kļūst apšaudīšanās. Un ja, pa telefonu apvaicājoties, attiecīgas rotas komandieris ziņo, ka boļševiki atkal kļūst par daudz uzbāzīgi, nekavējoties jāprasa savienojums ar artileristiem: atbalstu tai un tai sektorā. Kad pusducis granātu, spalgi sīcot, aizlidojušas uz boļševiku ierakumu pusi, ienaidnieks kļūst domīgs. — Tad arī bataljona komandieris ir ārā, lai pats būtu klāt, pats visu redzētu, un vajadzības gadījumā prastu izšķirties par tālākiem soļiem.

Tās ir retas minūtes, kad reiz arī komandieris var aizvērt acis, lai — kaut zābakus un kaņavīra svārkus nenovilcis — mirkli aizmigtu. Tad viņa vietā paliek adjutants. Bet drīz vien atkal skan kaņavīra telefona zvans, atkal jauni uzdevumi, jo viņš — bataljona komandieris, ir pirmais saviem vīriem, pirmais nevien panākumu priekos, bet reizē arī visgrūtākos uzdevu nos. Un kad vajadzība sauc, tad bataljona komandpunkts vairs nav pāris simts metru no pirmajiem ierakumu grāvjiem, bet tur, kur izšķīrās vīru liktenis. Pirmajam būt visur, ja vajag — arī nāvē.

//kaņavīrotājs Jānis Bučulis.

Nakts bataljona komandpunktā

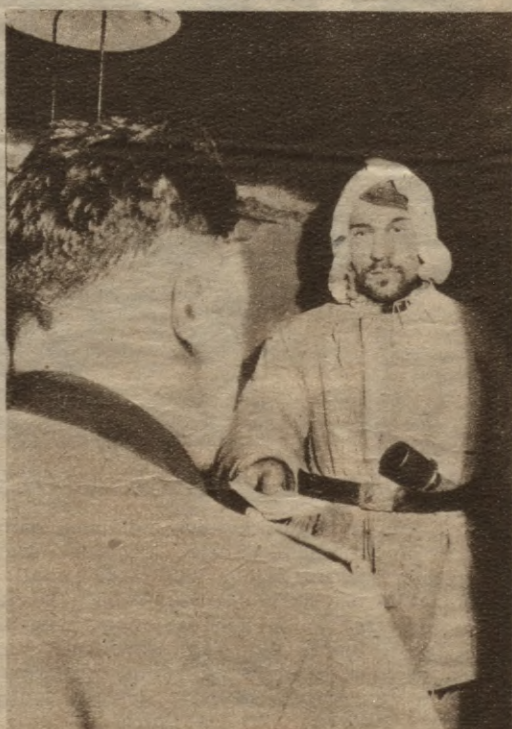
//PK. Patiesībā tur nav nedz dienas, nedz nakts — tik līdzīgas tās cita citai. Karbīda spuldze deg nepārtraukti, pieliedama šauro bunkura telpu ar blāvu gaismu. Nepārtraukti tur nomodā vīri — bataljona komandieris, adjutants un pāris ziņnešu, un liekas, ka naktī būtu pat lielāka darba rosme un steiga, jo tad arvien ienaidnieks kļūst nervozāks, tad vairāk nāk ziņneši un ieskanas telefona zvans.

Tovakar bija īsa apspriede ar pāris rotu komandieriem. Tā runā lietpratēji, veci kaņavīri, kas sīki

Uz rīta pusi kaimiņu sektorā pa labi iedegas kauja, acīm redzot trieciengrupas pasākums. Arī bataljona komandieris, atstājis savu bunkuru, grib zināt, kas tur notiek.

Telefona vadi uz kādu rotu sarauti. Ieradies ziņnesis ar steidzamu vēsti. Bet pašlaik boļševiki, saņēmuši mūsu artilērijas atbildi, apklust.

Tās ir tikai minūtes, kad bataljona komandieris var aizvērt acis un viņa vietā paliek adjutants. Steidzama ziņa no kādas rotas... Zvana telefons...

DIENU RITUMĀ NO DZĪVES SKOLAS — DZIMTENĒ

Generālfeldmaršals Rommels iznāk no maskēta lielgabalu bunkura.

EIROPAS CIETOKSNIS GAIDA

Lielvācijas Vadoņa uzdevumā generālfeldmaršals Rommels (Rommel) nesēn devās garākā inspekcijas braucienā gar Atlantijas piekrasti, lai lietpratīgi pārbaudītu to milzu darbu, kas veikts, nostiprinot Eiropu pret varbūtēju angļu un amerikāņu iebrukumu. Feldmaršals apskatīja tā sauc. rietumu vaļņa varenos bunkurus, uguns lizdas, prettanku vaļņus, mītnes, noliktavas, atbalsta punktus un sarežģīto smago atvairīšanas ieroču mašīnēriju. Viņa klātbūvē notika trauksmes mēģinājumi dažādām Eiropas cietokšņa aizstāvju ieroču šķirām, kas pierādīja augstu cīņas gatavības pakāpi un pārliecināja, ka iebrucēji var nākt, kur un kad grib, — visur un vienmēr tie būs „gaidīti viesi”.

Kk.

Latviešu tautas liktenīgajos brīžos mūsu jaunatne arvien ar savu sirdsdedzi izjutusi savas tautas aicinājumu un tam savā sajūsmā arī sekojusi. Tā nemitīgi un noteikti aug to latviešu dēlu skaits, kas, iestādamies no darba dienesta leģionā, piedalās cīņā pret cilvēces lielāko ienaidnieku. Jaunatne zina, ka taisni viņa būs tā, kam būs lemts vispilnīgāk izbaudīt izcīnītās uzvaras augļus. Šais dienās no Lielvācijas dzimtenē atgriezušies 300 latviešu darba dienesta vīri. Majoru laukumā parādes ierindā brūnajos formās tērpos bija nostājušies darba vīri. Trīs dienestā pavadītos mēnešos viņu stāja kļuvusi stingrāka un soliņ drošāks. Katrs no viņu piederīgiem par to varēja pārliecināties, ka tie mācījušies kārtību un disciplīnu. To viņi apliecinās arī latviešu leģionā, kurā drīz iestāsies. Atlaižamos darba vīrus RAD pilnvarotā Austrumzemē ģenerālarbeitsfirera Fizenbeka (Eisenbek) uzdevumā uzrunāja oberstarbeitsfirers Štorks (Storck). „Šodien jūs stāvat pēdējo reizi zem lāpsta, RAD zīmes, kas paliks atmiņā kā cieša biedriskuma un īsta darba sociālisma simbols, pārliecībā, ka pēc izcīnītās uzvaras varēsiet veidot laimīgāku nākotni,” teica RAD pilnvarotā pārstāvis. Ģenerālkomisāra Dr. Drekslera (Drechsler) sveicienus darba vīriem nodeva valdības padomnieks Dr. Galmeijers (Gallmeyer). Tad runāja latviešu leģiona ģenerālinpektora pārstāvis hauptšturmfiirers Mednis. „Tagad katra pienākums ņemt ieroci rokā, lai atvairītu no mūsu zemes sarkano mēri. Latviešu leģions par boļševiku nodomiem atgriezies Latvijā ir pateicis: nē, tas vairs neatkārtosies! Tādēļ arī latviešu leģions jūs aicina savās rindās,” teica runātājs. Pēc svinīgā atļaišanas akta latviešu darba vīri braši, dziesmām skanot, nosoloja gar goda vie-

Oberstarbeitsfirers Štorks uzrunā latviešu darba dienesta vīrus.

siem. Daudziem šimtiem latviešu darba vīru jau viņu goda pilnais dienests aiz muguras, un laba tiesa no viņiem tagad cīnās leģionāru rindās par savas tautas labāku nākotni.

J. Kr.

Mūsu darba dienesta zēni ierindā rāda brašu kareivisku stāju.

MIRUSI DZEJNIECE VIOLA

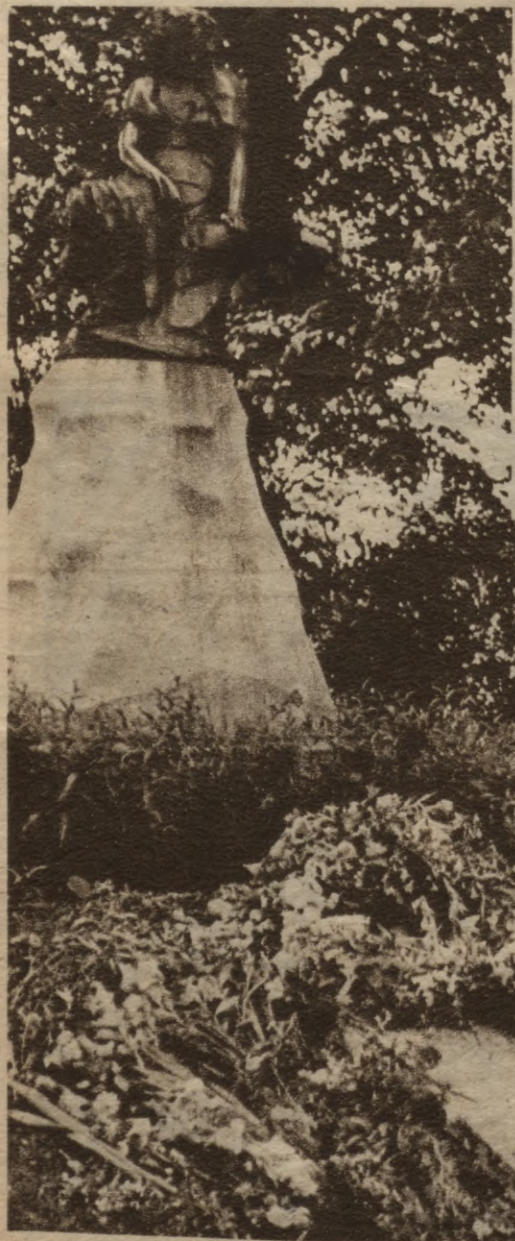
13. janvārī traģiskā nāvē nelaimes gadījumā aizsaules ceļos aizgājusi dzejniece un aktrise Viola, istā vārdā Leontīne Blaua. P. gs. 90. gados viņa ienāca latviešu literātūrā ar saviem dzejoļiem, kam bija raksturīga kaislīga sāpju izteiksme. Violas dzeja ir skumju un sāpju caurstrāvota, jo viņu pašu visā dzīvē pavadījis traģisks liktenis. Violas pirmais dzejoļis ievietots 1897. g. Zvārguļu Eduarda

„Dzejas pūrā”. Pēc apm. 10 gadu literāras darbības viņa pēkšņi aplūst un tikai vēlāk 1934. g. publicē savu dzejoļu krājumu „Sāpju vara”. Savā laikā tā darbojusies par aktrisi Vācijā uz Berlīnes un Hamburgas skatuvēm. Kara un revolūcijas laikā Viola daudz pārdzīvojuši un cietusi, zaudējusi arī klusībā sacerētus darbus. Viola dzimusi 1878. g. 15. septembrī Taurupes pag. „Purgaiļos”, kur viņa arī pavadīja klusumā savus pēdējos dzīves gadus, apsaimniekojot savas tēva mājas. O. A.

17000 BĀRABĒRNU APSŪDZ

Igauniju vācu bruņotie spēki atbrīvoja daudz vēlāk nekā Lietuvu un Latviju. Bolševiku asins terrora igauņu tautu tādēļ piemeklēja vēl smagāk nekā leišus un latviešus. No saviem 1,1 miliona iedzīvotāju Igaunija vienā bolševiku terora gadā zaudēja vairāk nekā 70.000 trimdā aizvestu vai čekas noslepkavotu tautas locekļu, un aziātiski barbarisko bolševismu apsūdz 17.000 bārabērnu. Par šo smagi piemeklēto sērdieņu likteni gādīgi rūpējas igauņu Tautas palīdzība, gan ar pašas tautas ziedotiem līdzekļiem, gan ar Lielvācijas nacionālsociālistiskās valdības palīdzību. Ar Austrumzemes reichskomisāra Lozes (Lohse) starpniecību arī igauņu tauta, tāpat kā latvieši, saņēma no Lielvācijas Ziemas palīdzības fonda līdzekļiem 1 miljonu reichsmarku. Šo cēlo ziedojumu paredzēts izlietot pēc vajadzības bolševiku baigā gada laikā igauņu tautai nodarīto smago zaudē-

Pēc rotaļām igauņu bārenīšiem visvairāk patīk klausīties pasakas, ko viņiem stāsta kopēja māsa. Tā viņiem cenšas aizstāt māti. Mazie ir pateicīgi un nenogurstoši klausītāji, kāpēc labā krustmāte nedrīkst pārāk ātri beigt savu jauko brīnumu klāstu.

Igauniju tautai likteņa piemeklējumus simbolizē Linda piemineklis. Linda ir igauņu teiku tēls. Kāda sena igauņu teika stāsta par to, kā Linda, kas zaudējusi savu vīru un dēlu, tik gauži raudājusi, ka no viņas asarām radies ezers — Augšējais ezers Igaunijā. Linda tagad simbolizē arī bolševiku asins terora sistās brūces. Pie teiksmainās Lindas pieminekļa tāpēc nekad neapsīkst ziedu klēpji.

„Weltbild“ speciāluzņēmumi „Laikmetam“.

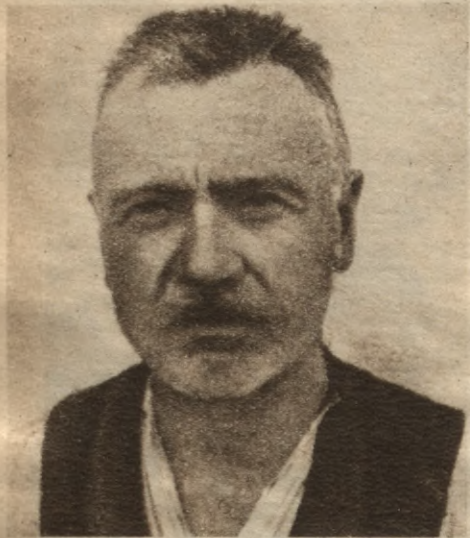
jumu izlīdzināšanai, bet īpaši daudzo nevairīgo un nožēlojamo igauņu bāriņu smagā likteņa atvieglošanai, ierīkojot šiem grūtdienīšiem priekšzīmīgas patversmes un modernus bērnu dārzus, kur papildam gaismas, gaisa un saules un kur tie var rotaļāties brīvā dabā. Tur pagaidām gan novietota tikai mazākā daļa no minētajiem 17.000 bāreņu — 2 līdz 7 gadu veci. Vairumu bāriņu audzina ģimenēs.

Bāriņu patversmēs, no kuŗām priekšzīmīgāk iekārtotā atrodas Tallinā, kopējas māsas rūpīgām rokām un siltām sirdīm mēģina aizstāt mazajiem grūtdienīšiem mātes, audzinot viņus par krietniem Jaunās Eiropas gara cilvēkiem.

Jauktās laulības

← Vidzemes vidienas latviešu tips.

Latviešu meitene Māra, kam no 146 zināmiem senčiem desmit paaudzēs visi latvieši.

Generālkomisārs ir izdevis noteikumus, kas noliedz latviešiem jaukties vai bastardizēties ar svešiem ienācējiem. To nolūks pasargāt arī mūsu tautu no bojāejas, ievērojot to, ka tautu sajaukšanās gadījumos zaudē abas tautas.

Sabiedrībā šis aizliegums sacēlis daudz pārrunu, spriedelējumu un pat negatīvus vērtējumus.

Jānoskaidro bastardizācijas jautājums no 3 viedokļiem: individuālētiskas, eugenikas un tautu nacionālo interešu viedokļa.

Atbildot viedoklim, kas ļauj cilvēkam rīkoties pilnīgi neatkarīgi ar savu miesu un savu likteni, var iebilst sekojošo: Nevar savu laimi nostādīt pirmajā vietā — tagad ikvienam cilvēkam pirmām kārtām jāievēro tautas un tad tikai savas intereses.

Tālāk, šis viedoklis cenšas nodrošināt katra cilvēka personīgo laimi. Piedzīvojumi rāda, ka jauktās laulībās ne vienmēr šādu laimes stāvokli sasniedz. Aizvien rodas tīri individuālas dabas pretīskības, kas laimi jaut. Ļoti lielu lomu šē spēlē ikvienas tautas pūrs, ko tā katram tautas loceklim dod līdzī no mātes šūpuļa. Tautas līdzdotā pūrā atradīsim tādas svētumus kā tautas tikumus, tradīcijas, ieražas, reliģijas un

īpatnējas pasaules un dabas izjūtas, kas otras tautas pārstāvim mazāk svētas. Taisni šis tautas pūrs kā no vienas, tā otras puses izraisa nesaskaņas un izārda ģimenes dzīvi, un cerētās laimes vietā rodas vilšanās, sāpes un nelaime.

Otrkārt var jautāt, vai ar jauktām laulībām nenogrēkojamies pret tautas bioloģisko pūru? Šai jautājumā modernā eugenikas zinātne dod skaidru atbildi: ja sajaucas radniecīgas rases, tad bioloģiska grēka nav, bet, ja sajaucas svešas rases, tad tas ir arī bioloģisks grēks.

Tomēr visvairāk mūs interesē trešais — tautas nacionālais interešu viedoklis. Ar divu tautu locekļu sajaukšanos, nodibinot laulību un ģimenes dzīvi, abas tautas cieš zaudējumus. Daudzreiz divu tautu locekļi par savas ģimenes valodu izvēlas kādas trešās tautas valodu, ko iemāca saviem bērniem, padarot tos par šīs trešās tautas locekļiem, jo valoda visvairāk raksturo tautību. Šādu jauktu laulību bērniem ir atņemtas tēvijas jūtas — tiem ir tikai dzimtene, bet ne tēvija, par ko tie varētu cīnīties, ciest, strādāt un mirt. Raksturīgi, ka šādiem bastardiem trūkst vajadzīgā dvēseles krietnuma. Tie ir kā nelaikā dzimuši, dvēselē nestabili, viņi gāžas apkārt kā sētas bez stabiem. No viņiem komplektējas internacionālais elements, kas lētticīgi pievienojas nepārbaudītiem spriedumiem, spītīgi tos aizstāvēt vai arī pretojoties visam un vienmēr. Tiem liekas, ka svešās zemēs vienmēr labi, tie līp pie svešniekiem un ienaidniekam pirmie rāda laipnu seju. Viņi, vissliktākie savas tautas locekļi, šedomājas sevi par vislabākajiem. Briesmu brīžos tie dreb, baiļojas, jo viņiem nav tēvijas. Turpretim katras tautas īstie dēli paliek uzticami sev, savam aicinājumam, savai zemei, tiem ideāliem, kas nāk no savas tautas asiņu iedzimtības. Arī mums, latviešiem, aizvien jāpatur acu priekšā savas tautas gods, cieņa un svētums, par ko būtu vērts dzīvot, strādāt, cīnīties un mirt.

Jāpiezīmē, ka bioloģiski radniecisku rasu jauktās laulības dzīvē vissvarīgākā ir pareiza audzināšana, jo no tās atkarājas šo laulību jaunās audzes nākotne un iekļaušanās tautas dzīvē.

K. Siliņš.

Lielvārdes latviete no 19. g. s. vidus.

Viens no vecākajiem latviešu attēliem no 19. g. s.: Eveles latvietis Kārlis Alksnītis (no māc. A. G. Boses albuma).

SAULES ZEMES ZIEMA

Mūžam saulainās debesis pār ziedošiem kokiem, ciedru puduros paslēpušies tempļi un svētnīcas, nepārredzami risu un tējas lauki, zeltainas, dzidras plūmes, trauslas vāzes un sapņainas geišas — tādu dzejnieki vistīkamāk tēlojuši Japānu, atcerēdamies teiku par saules dievieti Amaterasu, kad tā, apzīmējama japāņu zemi par uzlecošās saules zemi, uz turieni atsūtīja savu mazdēlu Ninigi.

Šis orienta zemes skaisto ziedoņa pasaku eiropietis cenšas uzburt uz skatuves dēļiem. Kad aizvēries priekšsargs un zāle kļuvusi gaiša, mēs valgām acīm atgriezamiem īstenībā; — mirkli bija licies, it kā tiešām visapkārt biris ķiršu ziedu sniegs...

Japāni ir iedzimis aistētisms un dabas mīlestība. Tādēļ dāru kopšana te izvērtusies gaumīgā mākslā. Bet Japānas ziemeļos ziedu laiks gan ir pārāk īss. Tur sīko, vairāk dienvidiem piemēroto japāni piemeklē bargi snieggpuķeņi un ledaini vēji. Klimats te ass un temperatūra zema. Bet sīkst un izturīgs ir japānis ciņā ar ziemas daimonu.

Kamēr Japānas dienvidos, aiz ziemeļu saulgriežu loka, zied ķirši un verd karsti avoti, ziemeļi ir ledū un sniegā. Kaut gan Japānu dēvē par klasisku zemestrīču un vul-

karsē kvēlojošas ogles. Japānā dzīvokļus vēl tagad pa lielāki daļai apsilda ar pārnesamiem bronzas vai porcelāna traukiem, kuŗos gail ogles. Šāda vāja apkurināšana ziemas mēnešos liek japānim diezgan stipri sajūst aukstumu, bet tas tomēr ir pratis norūdities. Te nu eiropietis gan bez pamatīgām iesnām cauri netiktu; pēc tam tas tikai īsti saprastu, ko nozīmē labi apkurināms dzīvoklis, kaut vai laukā rāda —30°.

No kā gan ziemā pārtiek japāņi? Barība liesa un pa daļai vienusīga, piem., rīsi, žāvētas zivis.

Tumšajās ziemas dienās tomēr gaļaicību Japānā maz jūt: teātra izrādes notiek visu dienu, un, kad metas krēsla, japānis labprāt apmeklē tējas namus, kur ceremoniālā tējas dzeršana savienota ar patīkamiem geišu priekšnesumiem. Tur pie maza galdiņa var ieraudzīt arī samuraju, kas koncentrējies un noslēdzies sevi.

Ziemā redzami baltie, nelielie uzkalni, no kuŗu virsotnēm rēgojas tumši ragi un smailes, ir cilvēku mājojki. Tur japāņu ģimene klusu, lai aiz papīra sienas ne-traucētu kaimiņus, sametusies ap kvēlojošo ogļu trauku un gaida, kad nokusis sniegs.

Nevis ieeja kādā klin-tī aplēptā pili, bet sniega tunelis Japānā.

Japāņu zemnieces savos īpatnējos tērpos ar humoru veic smago sniega atrakšanu.

Sniega vaļņi iemigušajā Japānas pilsētā, kur tikai ar lielām pūlēm iespējams atbrīvot telefona vadus.

Fudži kalna virsotnē, kuŗa attēlu var ieraudzīt gleznās, zīmējumos un pinumos, mirdzošais sniegs turas pat līdz augustam. Šai kalnā nemitīgi kāpj svētceļotāju bari. Japānas Alpus (3000 m) Hondo salas vidū an vispār Japānu mūžīgā sniega josta tomēr nespēdz.

Sniega ainavas attēlotas arī dažādajās japāņu mākslās. Skaisti izskatās gleznā pār sniegu ziedoša koka zars.

Tradicionālais no ledus un sniega veidotais ziemas piemineklis „Svētais” ar savu salto svētumu tomēr nespēj aizkavēt ziemas aiziešanu. Japānas pavasara saulē tas pazūd reizē ar ziemu.

A. Rīlupe.

kānu zemi, tomēr tās ziemeļos un rietumos, sevišķi jūras tuvumā, 6—7 m dziļš sniegs nav nekas pārdabisks. Dzelzceļu satiksme uz laiku tad jāpārtrauc un, lai netiktu galīgi aprakti un nošķirti no ār pasaules, ar šīm lielajām sniega masām nepārtraukti cīnās liels un mazs. Neparasti skaisti jau izskatās daudzus metrus augstie mirdzošā sniega vaļņi un fantastiskie tuneli, bet tas prasīs milzīgu darbu. Ja mūsu kontinentā pārspīlēts liekas Minchhauzena stāsts par to, kā viņš naktī un sniegā piesējis pie maza mietņa savu zirgu, bet rītā pamodies un dzirdējis, ka zirgs zviedz baznīcas torņa galā: sniegs naktī nokusis, un mietņš izrādījies torņa smaile, — tad, Japānā redzot ieputinātos tempļus, tas nemaz vairs neliekas neiespējami...

Japāni iecienījuši arī dažādus ziemas sporta veidus; lielā cieņā ledus karnevāli. Vispatīkamāk gan japāņi vasarā nododas peldēšanai daudzajos ezeros un upēs. Japāni ir vislabākie nirēji — veiklākie korāļļu ieguvēji.

No ūdens japānis neatsakās arī ziemā, tas katru dienu ienirst lielā kublā, kuŗā ūdeni

SIEVIEŠU ROKAS VIRŅ DARBOS

Pastnieces, kas ik dienas mūs apciēmo, nododamas mums vēstules un laikrakstus.

nes seju un pārsteidz no frontes atgriezušos karavīrus.

Varbūt visgrūtāk tagad klājas lauku sievietei, kam pagājušajā pavasarī un rudenī bieži vien nācās satvert arkla rokturi, vadīt lauksaimniecības mašīnas, rīkoties laukā un plāvā vai arī ziemā doties mežā, lai sagādātu kurināmo. Taču mūsu zemē šī aina nav bijusi sveša arī agrāk, jo lauku sieviete ir tā, kas nekad nav baidījusies no grūtuma, tā visvairāk celdama latvju tautas darba un darbīguma slavu. Tagad lauku sievietes darbs ir tas, kas lielā mērā nodrošina mūsu karavīru apgādi ar pārtiku un apģērbu.

Pilsētā veseli pulki sieviešu tagad pārņēmuši ielu dzelzceļu vagonu komandēšanu, un tas dažkārt izliekas it jauki, kad tāds skaists eņģelis, laipni smaidīdams, tev pasniedz biļeti. Ne gluži tik jauki allaž jūtas pati vagona pavadone, kam burzmā jācinās ar siknaudas skaitīšanu un biļešu izsniegšanu ne vienmēr laipnā puļa vidū. Šeit visu dienu notiek cīņa ar cilvēku ķermeņiem, kājām, rokām, bet — galvenais — ar cilvēku neapmierinātību, īgno un errīgo prātu, ko vēl īgnāku dara nejausi samīta varžacs, saburzīts sainis, izraūta poga un citas sīkas nelaiņas. Ziemā visām tam pievienojas nežēlīgais sals, kas, gluži kā mūžam plūstošā braucēju masa, visu gaŗo dienu bez stājas uzbrūk ielu dzelzceļu vagoniem un to pavadonēm. Un tomēr viņas prot pānest šīs neērtības ar apskaužamu mieru, nezaudējot humoru un dzīves prieku.

„Jūs salstat?” — es uzdrošinos traucēt daiļavu, kas pasniedz biļeti, bet viņa smejas:

„Nē, man biezs kažoks un daudz pielūdzēju. Paskatieties tos milzu barus, kas katrā pietātnē apstāj manu karieti! Dažkārt gan šie pielūdzēji ir pārāk karsti un nemēdz saudzēt ne citus, ne mani, būdami gatavi salauzt pārējiem locekļus, kāpt uz galvas, iet pāri līķiem, lai tikai tiktu piecas minūtes ātrāk mājās. Šeit nav vairs žēlastības ne sievietēm, ne bērniem, un nejausi nāk prātā amerikāņu gangsteru romāni vai spāņu vērsu cīņas.”

Somu meitene palīdz uguns dzēšanā. „Lielāku spiedienu!” viņa sauc, kamēr viņas kollēģa vada ūdens šalti.

„Un tomēr jūs smaidāt!”

„Smails ir labākais līdzeklis, lai patūrētu mierīgu un priecīgu omu. Ja es ņemtu par priekšzīmi publiku, kas dažreiz divās minūtēs pazaudē savaldīšanos, tad man visu dienu vajadzētu plēst sev matas un brēkt. Tā vietā es labāk šād tad uzkliežu un iekniebju ausī palaidņiem puikām, kas mīl karāties ap vagoniem kā krelles nebēdājot, ka ik brīdī var pazaudēt zem riteņiem kājas,” viņa vēlreiz laipni pamāj un noskandina zvanu.

„Kā iet?” izlēcis no tramvaja, uzsauc meitenei, kas lielu vēstulēm un citiem pasta sūtījumiem piebāztu somu plecos steigšus pa ielu.

„Riksīšiem,” viņa atsmejas.

„Un arī pa kāpnēm?”

„No rīta aši, vēlāk pamazām, palēnām,” viņa pamāj ar roku un, ātriem soļiem jau projām steigdamās, vēl iesaucas:

„Cērams, jūs nepiederat pie tiem, kas uz vēstulēm raksta nepareizas adreses vai dzīvokļu numuru mājas numura vietā. Tādus es ienīstu! Nevajag aizmirst, ka mājām ir pieci stāvi, namu ir daudz, lifti nedarbojas, bet man tikai divas kājas. Tās vakaros trīs aiz piepūles un noguruma.”

Viņas soļi milīgi aizcaukst tālāk pa sniega klāto ietvi.

Pa augstu uzbērumu uz Rīgu no Jūrmalas puses, klepodams un kraukādams, ripo vilciens. Vējš ap to griež sniega vērpētes kā baltas, ledainas liesmas, sajaukdams tās ar lokomotīves tvaika un dūmu mutuljiem. Pēkšņi tu dīvainā izbrīnā sastingsti, redzēdams, ka mierīgā, noteiktā kustībā gar vilciena sāniem, pa šaurajiem kāpšiem, no vagona uz vagonu soļo kāds cilvēks dzelzceļnieka tērpā, bet gaŗas matu cirtas šād tad noplānd vējā.

Tā ir sieviete — vagonu pavadone.

Ledains mirklis pēkšņi tev iesitas sejā, un uznāk neatvairāma vēlēšanās steigties uz staciju un lūgt šo sievieti pie silta pavarda. Bet kad viņu sastopi augšā uz perona, tevi pārņem apjukums, tik mierīga, nosvērta ir konduktorese seja, pauzdama pārlicību, ka tās īpašniece zina, ko dara, un kāda pakalpojuma piedāvājums šeit lieks.

„Vai nepatīkams šis darbs?” tu jautā, un tikai tad viņa, tikko manāmi, gandrīz pārākuma apziņā, pasmin atjautādama:

„Nepatīkams?.. Nē. Tikai jāpierod. Brālis ir frontē. Es esmu viņa vietā. Viņam ir grūtāk. Man jācinās ar nieku vēju, aukstumu un dažreiz niķīgām vagonu bremzēm, bet tas nelauž kaulus. Dažreiz jāķildojas ar publiku, kas pārpildītos vagonos mīl ķīvēties vai bez bēdām braukt ar trešās klases biļeti otrā klasē. Zēniem savā laikā tas bija izvērties par sportu, bet tagad tiem kļūst īgns prāts, kad pieprasu soda naudu. Protams, tad daļa publikas arī kļūst man naidīga, bet tai vajadzētu saprast, ka nevar prasīt, lai cilvēki, kas maksājuši par biļeti, stāv kājās, kamēr bezbiļetnieki sēž.”

Kādā lielā mašīnu fabrikā, kur, liekas, pavisam nevarētu būt sastopams „vājais dzimums”, tomēr redzamā kāda mūsu latvju leģionāra māte, kas, veseri rokā, apstrādā atlējumu serdes. Drošā rokas kustība, paceļot un nolaižot veseri, arī nepratējam lie-

Eiropa cīņā pret bolševismu saskaņojusi un sakoncentrējusi visus spēkus. Atkarībā no šās cīņas vajadzībām, gluži kā frontē, arī saimnieciskā dzīvē notiek nepieciešamā darba spēka pārgrupēšanās, un vīru vietā, kas atstājuši savu darbu, lai cīnītos ar ieročiem rokās, tagad daudzās vietās redzam naski rīkojamies sievieti. Eiropa, protams, nav padomija, kur sievietē iznīcināts viss sievišķīgais un kur tā pārvērsta plintniecē, iespējot tai rokās šauteni un sūtot kauju ugunis vai mācot tai darīt necilvēcīgus, zvēriskus čekistu darbus.

Mūsu sievietes uzņemas sievietei daudz maz piemērotus darbus, tur, kur vīri, kara saukti, tos bijuši spiesti atstāt nedarītus. Taču arī tas ievērojami pārveido dzimte-

„Nav nemaz tik viegls darbs dabūt vagonu braukšanas kārtībā,” smaida tramvaja konduktore.

„Gatavs!” tikko ir saukusi dzelzceļa konduktore. Pasažieri iekāpuši — var braukt.

Vācieši lepmi atzīmē, ka ap 70.000 sievieti ir valsts dzelzceļu palīgdienestā, daudz vairāk vēl pastā, kamēr ielu dzelzceļu satiksmē nodarbinātas ap 20.000 sievieti. Sieviešu roku darbs jūtams arī citos dzīves novados. Sievietes kā ugunsdzēsējas, sievietes pasīvā gaisa aizsardzībā, sievietes ķīmijas laboratorijā, municijas fabrikās — sievietes visur tur, kur vien viņām fiziski daudz maz iespējams piemēroties, lai strādātu karā un dzīvei.

Mēs sveicam jautro pastnieci, kuņas somā ceļo sveicieni no frontes cīnītājiem un tik daudz nepieciešamu ziņu, lai mēs varētu kārtot normāli savu dzīvi. Mēs priecājamies par laipno konduktori, kas publikas drūzmai un dažreiz arī neiecietībai par spīti gādā par to, lai šī pati publika tiktu darba un mājup. Mēs apbrīnojam sievietes fabrikās un laboratorijās, tāpat kā lauku darba darītājas, ko pašreizējais laiks spiež veikt smagus un grūtus darbus. Bet, redzot un jūtot visur šo darba rosni, kā dzimtenē, tā frontē arvien vairāk nostiprinās ticība, ka, beidzoties šim karā, dzīve kļūst daudz gaišāka, laimīgāka un vieglāka nekā tā bijusi līdz šim, un grūtie upuri tiks desmitkārt atmaksāti.

„Mēs nebaidāties grūtību,” saka ikkatrs vaižsts strādājošo sieviešu sejās, un mums visiem nāktos pienācīgi novērtēt šo nostāju. It sevišķi tas sakāms par darbiem, ko sievieti veic publikas labad, kārtējot satiksmi. Nervu pārbaude, ko konduktorēm sagādā daudzi nesavaldīgi braucēji, atkrītu, ja katrs no tiem saprastu, ka kara laika apstākļos ikvienam pašam bez kurnēšanas jāuzņemas grūtības un jāapzinās, ka šo grūtību radīšanā nav vainojama darbiniece, kas dara tikai savu pienākumu. G. S.

„Uzmanīgi!” vienmēr atgādina sev strādāniece pie urbmašīnas. „Mašīnām jābūt precīzām.”

„Diezgan daudz spēka nepieciešams, lai apstrādātu atlējumu serdes,” saka kāda leģionāra māte.

cina, ka šī sieviete labi prot savu darbu un pilnīgi aizstāj vīra rokas.

„Vai tas grūti?” es jautāju, maz ko jēgdams par metalla lējumiem un mašīnu lietām, bet viņa viegli parausta plecus un, turpinādama darbu, saka:

„Grūti?.. Protams, šo darbu arī vīriešu cilvēki sauc par grūtu, bet vajag tikai pierast, un tad arī grūtumu nejūt.”

Tikai tālākos vārdus sacīdama, viņa uz pāris acumirkļiem atraujas no darba:

„Vai šais laikos kāds drīkst vai var patvaļīgi izvēlēties starp viegliem un grūtiem darbiem? Manam dēlam pie Volchovas vai Nevelas droši vien ir daudz grūtāk nekā tiem no mums, kas šeit dzimtenē nodarbināti vissmagākajos darbos.”

Veseris atkal paceļas un krīt, bet tā skāpās šķiet atbalsojamies stingrība un noteiktība, ar kādu strādā šī latviete, lai ar savu darbu atbalstītu savu dēlu un savu tautu lielajā cīņā.

Turpat pie urbmašīnas rīkojas cita sieviete, kas apstrādā lauksaimniecības mašīnu rumbas. Uzmanīgi, ar lietpratīgu kustību viņa iespiež cieto urbi metallā. Mašīnas dzied spriegu darba dziesmu. Uz strādnieces sejas klājas smalki metalla putekļi, darīdami sejas krāsu iezilganu, bet to visu var nomazgāt un seju darīt tikpat tīru un skaidru, cik skaidra pašai darba darītājai ir apziņa, ka arī viņas rokas spējīgas pārstrādāt lielus vīra darbus.

Kad nu jūs esat sastapuši meitenes un sievas, kas stingrā apņēmībā stājušās vīru vietās, tad rodas droša pārliecība, ka dzimtene upurē visu enerģiju, lai nodrošinātu šā lielā kara laikā normālu dzīvi civiliedzīvotājiem, un ka tā ziedo visu, lai apgādātu mūsu karavīrus ar nepieciešamo, kas tiem vajadzīgs cīņai. Un jo vairāk vīru stājas karotāju rindās, jo lielāks un atbildīgāks kļūst dzimtenē palikušo darbs, jo lielāku nozīmi iegūst sieviešu rokas, aizstādamas vīrus darbā.

Piemēru šai nostājai ir rādījušas vācu un somu sievietes.

Piezīmes par rakstītājiem un rakstiem

I

Ar tādu pašu niknumu un neatlaidību, ar kādu kaņavīri kaujās aizstāv ikvienu pēdu savas zemes, gluži līdzīgi cīnās arī rakstnieki, paceļot taisnības zobenu ne tikai pret niknākiem tēvijas ienaidniekiem, bet reizēm jo spoži to savīcinot pār savu līdzcīmitāju — rakstnieku galvām. Šī savstarpējā cīkstīšanās, aizstāvot savu taisnību, mūsu rakstniecībā daudzos gadījumos beigusies arī pie tiesas galda, bieži niknie duelanti draudzīgi izlīguši, bet jo ļoti bieži tapuši arī mūžīgi ienaidnieki.

Slavenas polemikas un nikni atspēkošanas raksti atrodami jau pirmajos latviešu

zentiem, kaut gan pēdējie pret viņu izšāva tik asas bultas, ka brīžiem likās, Servantess pagalam. Vēl šodien šie strīdi nav norimuši, un lasītājs — spāņu valodas nepratējs — palicis pilnīgā nesaprašanās, kam ticēt, kas uzvarējis.

Kur tad īsti atrodas revolveris — tintes pudelē vai aiz jostas? No visas lielās raustīšanās ap šo grāmatu radies tāds pretrunu mudžeklis, ka tas kādu humoristiski noskaņotu lasītāju ierosinājis nodibināt speciālu fondu spāņu valodas studijām pilnīgi neitrālam pilsonim. Lai tad viņš, šo valodu iemācīties un iepazīs Spāniju, pēc daudziem gadiem beidzot izšķirtu pašreiz škie-

literāti, kas jau paspējuši nodibināt savu republiku, gan, protams, bez piasas sabiedrības de facto un de jure atzinuma.

Labu vēlēt „Talsu Vārda” jaunajiem rakstītājiem, vismaz 99 proc. gribētos ieteikt izvēlēties citu nodarbošanos, kaut vai līdz kara beigām. Tā viņi labāk pakalpos savam novadam un bieži aiztaupīs sliktu dūšu sev un citiem. Tikai nedaudz rindu, piemēram, no „Talsu Vārdā” iespēstā pavešanas stāsta „Silāres Andreja atzišanās”:

„Man krūtīs sagriezās tāds karsts viesulis, ka visa pasaule rādījās sarkanā miglā. Man roka ar mietu pacēlās, un es situ pirdzīgi smīnošajā sejā. Vienreiz, otrreiz, vēl un vēl. Es nedzirdēju vaidu, tikai masīvais ķermenis smagi novēlās skaidās un asinis plūda un plūda. Kā ārpriēģis es situ asīnainai masai, kas gulēja skaidienā pie malkas blūka.”

Šim līdzīgu piemēru var sameklēt ļoti daudz, un tie mums nekā laba neliecina. Te ir vajadzīgi jauni vēji un laba priekšzīme, kas panākama, ciešāk sadarbojoties ar mūsu labākajiem spēkiem, kuji nekad savu padomus un labus piemērus neliegs.

A. S.

Kuldīgai savs teātris

Blakus rosīgai teātra dzīvei mūsu zemes lielākajās apgabalū pilsētās skatuves māksla guvusi atsaucību arī lauku kultūras centros un mazākās pilsētās. Starp provinces teātru ansambļiem dažs labs it iezīmīgs ar savu simpātisko darba enerģiju un arī krietnajiem sasniegumiem. Starp veciem un jau tradīciju bagātiem provinces teātriem varam atzīmēt jauno Kuldīgas drāmatisko ansambli, kas savā īsajā pastāvēšanas laikā guvis plašas apkārtnes ievēribu. Ansambļa izveidošanā lieli nopelni tā vadītājam režisoram Hugo Skrastiņam un darba sekmēšanā Kuldīgas apriņķa vecākajam. Neilgā laikā ansamblis devis trīs jaunuzvedumus 25 izrādēs un jau paspējis apceļot gandrīz visu Kursu — dodams izrādēs Saldū, Zvārdē, Jaunmuižā, Pampāļos, Valtaiķos, Kazdangā, Aizputē, Sabilē, Kandavā, Talsos un tālu ārpus savā novada.

Direktors Kulcars — A. Ziverts, Anna Mate — A. Jansone, Kate — Z. Vārna lugā „Gatavības apliecība”.

P. Upītis — Negaišs tuvojas. I Latvijas kokgrebumu izstāde Kaļķu ielā 30.

žurnālos un laikrakstos. Pretinieki, kā jau cīņas laukā, nepazīst zēlastības, bet viens otru apstrādā ar vissmagākā kalibra šāviņiem, laižot uzbrukumā visu savu gudrību, asprātības un lietiskus pierādījumus. Ar lielu meistarību pagājušos laikos literātūras cīņu arēnā spēkojušies Jansons - Brauns, T. Zeiferts, R. Blaumanis un citi.

Idejisku sadursmju un dažādu novirzīnu cīņas nākušas līdzī visai mūsu rakstniecībai, vienā laikmetā uzliesmodamas asāk, spilgtāk, tad atkal atslābdamas, bet pilnīgi nekad nenorimdamas. Tā tas ir bijis un ir vēl šodien — viens neganti uzbrūk, otrs raksti aizstāvas un, kad liekas, atradis visizdevīgāko situāciju — atkal pāriet ofensīvā ar visu savu atbalstītāju draudzi. Vēl Rīgas literārā sabiedrībā un grāmatu draugos nav norimušas Servantesa paraugņoveļu tulkotāja un tā darba veiksmes apšaubītāju strīda atbaisis. Laikrakstos un žurnālos lasītāji varēja iepazīties ar tulkojuma dažādajiem vērtējumiem, kas viens otru vai nu pilnīgi iznīcināja, vai tikai retos gadījumos saskanēja. Tie bija kā diena pret nakti, gandrīz tikpat daudz atzinēju, cik noliedzēju. Savas taisnības spārnos tulkotājs devās cīņā pret grāmatas recen-

tami neizšķīrāmu strīdu par Servantesa tulkojumu.

Gluži patīkami dažu labu brīdi ieskatīties provinces laikrakstos. Kas interesējas par rakstniecību un rakstītājiem, tas vispirms pievērsīsies t. s. literātūras daļai, kas dažos laikrakstos, kā piem., — „Daugavas Vēstnesis”, „Zemgale” un „Rēzeknes Ziņas”, labi izveidotas un ar zināmām tradīcijām. Diezgan bieži šajos izdevumos ieraugām arī mūsu ievērojamāko jaunās paaudzes rakstnieku darbus. Arī vecie meistari neatteicas iet ciemos pie tālās lasītāju saimes. Šo laikrakstu dzejas un prozas līmenis visumā turas atzīstamā augstumā. Daudz bēdīgāk jau veicas pārējiem provinces izdevumiem, kas sevī noslēgušies, nemeklēdami ciešāku saskāri ar citu novadu un lielo pilsētu gara darbiniekiem — to literārie ražojumi peld kā pa seklu un aizaugušu dīķi. Nebeidzamā sentimentālitate, Lappas Mārtiņa noskūšana, sen nobrāzta tematika, bez kādas īpatnības un kaut cik ievērojamām rakstnieka iezīmēm — pašreiz piepilda provinces laikrakstu slejas.

Par tā saucamo nemirstību un slavu vislabāk cīnīties pratuši Talsu novada jaunie

ALPĒNĪSKĀ KVALĪTĀTE

P E T E R A A I G A R A R O M Ā N S

(18. turpinājums.)

„Ko liegties — mazgājies neesmu,” teica Andris domīgi, „bet dzēris arī ne, kaut gan vajadzētu dzert.”

„Ej, ej, ko tu runā — tāds kā āksts!”

„Tev ir taisnība — te stāv āksts un nelga tavā priekšā,” Andris runāja, atspiedies pret akmeni.

„Nekā nesaprotu. Kas tev noticis? Tu tāds kā samieļojies.”

„Es labprāt to uzskatītu par nelāgu sapni, bet, diemžēl, tā ir īstenība. Tāda pati īstenība, ka mana sieva šeit pļāvā vakar vakarā satikās ar Latgales mūzikantu.”

„Satikās? Un tu viņai sekoji? Jūs plūcāties?” Marīte minēja, smaidis no viņas lūpu kaktiņiem izzuda, viņa kļuva nopietna.

„To man nevajadzēja darīt, bet tagad par vēlu runāt.”

„Tad tu Līnai vairs nepiedosi?” vaicāja Marīte, cieši uzlūkodama Andri.

„Ne man ko piedot, ne apvainot. Mēs esam sveši cilvēki. Taisnību sākot, svešnieki esam aizvien bijuši. Man tikai tā maldīgi likās, ka mūs kaut kas saista. Tagad viss ir sarauts — es esmu brīvs.” Andris vaicādams vēroja Marīti, bet viņas seja palika nopietna. Nolaidusi acis, viņa raudzījās zemē. Pēc maza klusuma viņa teica:

„Labi, labi. Jūs šķirsieties, bet ko teiks Vālodžu tēvs? Tā ir viņa audzumeita, un tu esi viņa iegātnis.”

„Jā, par to vēl neesmu padomājis,” Andris teica gausi. „Bet vai viņam būtu kas ieblīstams?”

„Cik es zinu, viņš ir ciets un nepielūdzams. Šaubos, vai viņš gribēs audzumeitu šķirt no Vālodžu sētas.”

Andrim lūpu kaktiņi sāka raustīties, rīklē iespiedās rūgtuma ābols. Viņam likās, ka arī Marīte pa šo laiku bija pārvērtusies — viņā noticis kāds lūzums. Andris saņēmas un turpināja:

„Ja viņš negribēs šķirt audzumeitu no sētas, tad es šķiršos no vienas un otras. Iešu uz pilsētu un mācīšos kādā amatā.”

„Amatā? Andra apņēmība Marīti iedrošināja, bet viņas atturība nebija izkausēta.

„Andri, nepārsteidzies!” teica viņa, „apdomā labi, ka rīt nav teiktais jānožēlot!”

„Nožēlot? — Nē! To es nekad nenožēlošu!”

„Andri, tu vēl sevi nepazīsti. Tu esi kā nenorūdzis alus, esmu tevī vilusies. Vai atceries, ko norunājām, kad satikāmies kāzu dienā Vālodžu pagrabā? Tu nosolījies nākt pie manis ar savām sirds bēdām, izsūdzēt visu, un kas nu notika? Tu sāki no manis vairīties kā no uguns. Tevi vajāja vainas apziņa, tu laikam domāji, ka esi pārkāpis savu laulību. Es labi redzēju, ka tu no manis bēdz, ka tev neērti ar mani satīkties. Kādēļ izlikties — runāsim patiesību, teiksim viens otram acīs skaidri, ko domājam!”

„Marīt, arī tu pret mani? Arī tu mani pamet tagad, kad man vairs neviena nav palicis. Tēvs mani nicina, sieva atstumj, tu mani noraidi, un beigās arī Vālodžu tēvs man neglaudīs galvu.”

„Neviens tevi neatstumj un nenicina, tikai tu pats esi atstūmis citus. Nav labi, ja jaunu draugu labad atstumj vecos.”

Andris gribēja tuvoties Marītei, lai to apkamptu un lūgtu piedošanu, bet pēdējie vārdi viņu atsaldēja.

„Ja tu tā runā, tad man jāiet,” iecirtās viņš.

„Pagaidi, neskrej, trakais vīrs! Parunāsim prātīgāk!” aicināja Marīte. „Izstāsti visu sīki, kas tur notika, vai nekas vairs nav labojams?”

„Es negribu vairs par to runāt. Kas reiz ir apdedzinājies, tas otrreiz vairs ogleš roka neņems. Dzīvo vesela!” Andris apgriezās un gāja projām.

Viņš vairs neredzēja Marītes izstieptās rokas un lūdzējas skatu; viss, ko viņa teica, bija tikai maza ausība un atturība, lai neizliktos, ka viņa tišu prātu ir gaidījusi, ka Andris no Līnas šķirsies. Viņa palika pie akmeņa stāvot un noskatījās, kā Andris aizgāja, sevi iecirties, sabozies, gaus un salicis, it kā nestu uz saviem pleciem visas pasaules smagumu. Viņai bija žēl Andra, bet aicināt atpakaļ Vālodžu iegātni viņa vairs neaicināja. „Gan viņš pats atnāks.”

VILIS CEDRIŅŠ

ANTENNA DZIED

Man metalla stāipulē zilā
Skan pasaules visums un sīc.
Gaisa viļņi kā milzīga jūra,
Es liegī tam ligojos līdz.
Es išūpojos vaidos un zvanos
Un vētrās, kas ceļas un draud.
Man pasaule — vilnis un dziesma,
Viss viens, vai tā smejas vai raud.

Es klausos, kā saklīdzas straumēs
Un bezdibens gaudo un dveš —
Un nošalc no jūras līdz jūrai
Viss varenais dvēseļu mežs.
Un ložu un gunsgrēku dārdi
Par valstībām ārdās un vird.
Kāds kurlums gan cilvēku ausīs —
Ne viņi to sajūt, ne dzird!

No augstākām gaisotnēm virdams,
Skan dzidrāks nākotnes maršs.
To tverdams un raidīdams lejās,
Kaist trauksmē mums stāipulēs varš.
Mēs stāstām, ko pusnakfī zemei
Pauž komētu teiksmainais stars.
Mūsu vienmuļo valodu saprot
Retš vientuļīgs zintnieka gors.

Un ja nenāks, tad labāk, ka aiziet,” domāja Marīte un iesaucās skaļi: „Cui, Muri, cui! Govis!” Tas bija vienīgais, ko viņa šai brīdī varēja pateikt.

SASTAPŠANĀS PAGALMĀ.

Vīrieša sirdi glabā sievietē, un
gluži tāpat sievietes tikums glabājas
pie vīriešiem.

Kārlis Skalbe.

Bija rāms, saulains svētdienas rīts. Meži un purvi ap Vālodžu kalnu tīnās caurspī-

dīgās pelēki zilās dūmakās. Raugoties no kalna uz tūrumiem nogāzē un tālāk līdzenu-
mā, viss zemes plašums izskatījās kā sa-
diegts no dzeltenām, zaļām un pelēkām
sloksnēm. Dzeltenās sloksnes veidoja ne-
noplautie vasarāja lauki vai arī gubīnām
pieblīvītie rugāji; pelēkās — ziemājiem sa-
gatavotās papuves, bet zaļajās viļņoja ābo-
liņa atāls. Birzs pazarēs, kalna pakājē,
mirdzēja jau pa dzeltenai lapai, bet Līnas
puķu dobēs Vālodžu pagalmā plauka sār-
tas un mēļas dālijas, raisīdamas lielus, sta-
raļņus ziedus. Vālodžu aplokā sērīgi mā-
va govīs un blēja aitas, un tālienē skanēja
bazznīcas zvans, aicinādams dievlūdžējus.
Ļaužu sejās pavidēja rudens miers un at-
sacīšanās prieks. Soļos iezagās gausums,
tikai Vālodžu laidara pajumtē nepārtrauk-
ti vidzināja bezdelīgas, un no dravas pāri
pagalmam čakli lidoja bites uz zilajām vir-
šu norām mežmalā, lai ievāktu vēlino
medu.

Vecais Vālodžu saimnieks, uzvilcis tum-
šo goda kārtu, spodros zābakus un melno
platmali, rokas uz muguras salicis, domās
nogrims, staigāja turp un atpakaļ pa celi-
ņu starp istabu un klēti. Likās, viņš būtu
saposies uz baznīcu un gaidītu, kamēr pui-
sis sajūdz zirgu. Uz baznīcu tomēr Braslas
tēvs šorīt netaisījās braukt, kaut gan lab-
prāt to darija. Viņa citkārt apskaidrotā
seja tagad bija rūpju un nemiera pilna. Kā
viņš varēja atstāt sētu un mierīgu sirdi
braukt uz baznīcu, ja mājās paliek neskaid-
rība un bažas? Līna bija atgriezusies vēlu
naktī un vēl tagad gulēja, ieslēgusies savā
kambarī, kaut gan pulkstenis jau rādīja de-
vīto stundu. Andris turpretim, kā vakar
aizgājis, vēl šodien nebija rādījies sētā.
Kaut kas bija noticis — to Vālodžu tēvs
jau āreji nojauta, bet, lai gūtu pilnu skaid-
rību, viņš gaidīja pārnākam Andri. Pro-
tams, varētu modināt Līnu un to iztaujāt,
bet tas vis būtu saistīts ar asarām un no-
pūtām, un arī tad nekādas skaidrības ne-
iegūtu.

Vālodžu tēvs apstājās un pacēla acis.
Viņš lūkojās cauri vārtiem uz lielo ozolu,
vai pa ceļu kāds nenāk. Brīdi nogaidījis,
viņš gaŗi nopūtās, salika atkal rokas uz
muguras un turpināja savu lēno sējeja so-
li. Viņš tik dziļi bija aizņemts ar savām
domām, ka sākumā pat nedzirdēja burkšķi
tepat līdzās klētiņā. Viespirms tur ieklie-
dzās skarbi kādas sievietes balss, tad tik-
pat skaļi ierunājās vīrietis. Sākumā vārdi
nebija saprotami, tie ļaucās cits ar citu un
saplūda neatminamā valodas jūklī. Tikai,
kad sieviete vēl skarbāk iekliedzās: „Vai
liksies mierā, nešķīstais!” saimnieks sarā-
vās un sāka klausīties, kas isti notiek. Tū-
līt arī klēti kaut kas gāzās, tās durvis at-
sprāga vaļā, un Katrīna, priekšautā slaucī-
dama acis, steidzās pie Vālodžu tēva:

„Saimniek, es nevaru, vairs ilgāk nevaru
izturēt!” elsoja viņa. „Vai nu viņam jāiet
vai man, bet abi kopā vairs nevaram pa-
likt. Tas briesmonis mani nobendēs, saplē-
sis gabalos!”

Vērodams Katrīnas uztraukumu un īgnu-
mu, saimnieks lēnprātīgi vaicāja:

„Kas tev ir briesmonis? Sums vai sirmo
galvu auns?”

„Saimniek, ko jūs mani izsmejat!” Ka-
trīna sāka slaucīt atkal acis. „Auns un
sums godīga Dieva radība, bet Kazimirs ne-
labā apsēsts. Ja neatlaidīsiet, ilgāk nepa-
likšu ne stundul! Vakarvakarā viņš saka:
lai pieņemot klātgulēt, precēšot. Tavu bez-
dievību un bezkaunību! Vai es nezinu, kā
viņš tiko! Manu pūru, manu naudu! Tik-
līdz to dabūs — pagriezīs muguru. Tādus
putnus pazīstu! Velns tos vīriešus iesējis
pasaulē!” Katrīna šņukstēja un centās
priekšauta stūri nosusināt seju. Bet asa-
ras ritēt ritēja, un neviens tās nevarēja ap-
saukt.

„Klusu! Klusu! Vai tādēļ ir jāraud, ka
viņš grīb precēt? Smieties un trallināt va-
jadzētu, nevis gaudot Diezgan esi sēdē-
jusi tukšā perekli,” saimnieks tiši ķircinā-
ja viņu.

„Kā lai nebrēc, kā ieēdināts, kā uzburtis
pēc manis. Kur es, tur šis, kur es, tur šis.
Te zeķes jāsalāpa, te kreklam poga jāpie-
diedz, te palags jāsavēlē. Un tā vien du-
dina kā mežbalodis pavasarī. Cik reizes
neesmu teikusi: nesaldē nagus, nekas neiz-
nāks! Bet tas viņam kā slinkam zirgam pā-
taga. Domā, es nu laikam būšu tā istā
brūte. Ja nav vīriešu pasaulē, lai nav!
Nomiršu vecmeitā, bet pie tāda gan ne-
iešu.”

„Nomirt, Katrīn, nav nekāda gudrība.
Apmomā, varbūt iznāk labu labais pāris.”

„Trijnieks, ne pāris! Būtu vienos gados
ar mani, vēl nekas, bet desmit vasaras jau-
nāks. Ar vienu aci mīlēs manu naudu, ar
otru svešas meitas. Nē, nē, saimniek, ne-
laimi apprecēt negrību. Tabakas kuļķēšanu
arī nevaru panest.”

„Vai tādēļ slikts vīrs, ka smēķē tabaku?
Kur tagad dabūsi tādu engeli bez spār-
niem, kas nesmēķē, nedzer un neskatās ne
pa labi, ne kreisi?”

„Es teicu, ja nav kārtīga cilvēka, negri-
bu neviens,” gražojās Katrīna. „Katru sa-
slauku neņemšu. Manis pēc lai lec' upē
vai kaņas zarā! Kas par to, viena tēviņa
būs pasaulē mazāk, blēži un krāpnieki jūs
tik un tā. Vai nav pieredzēts? Tu citam
noliec sirdi priekšā, viņš tikai slaista kaklu
kā akls galis, nezin ko meklē. Meklē pa-
saules pērles un spilvena lellītes, kas gro-
zās un blīšina acis. Jā, meklē, šaudās ne-
zin kur un paliek tukšā! Pēcāk staigā gal-
vu nodūris, kā suns pēc pēriena. Ak, ko
nu, saimniek, runāsim, vai nezinām, kā no-
tiē? Bet to gan saku pavisam nopietni,
ja Kazimirs man vēlreiz uzmaksies, aiziešu
karstākajā darba laikā. Ja nav, lai nav —
man arī reiz pietiek, lai put saimniecībā!
Cik gadus esmu okeņjusi un gādājusi, kā
pašas labumu kopdama un taupīdama! Ja
tagad grūtā brīdī atstumj un izsmej, tad
mans mērs ir pilns.” Katrīna raudāja kā
nikšs bērns, elsoja un šņukstēja. Saim-
nieks piegāja klāt, saņēma viņas roku un
mlerinādams teica:

„Rimsties, rimsties! Katram savs krusts
jānes. Domā, tev vienai pasaule nodari-
jusi pārestību? Rimsties, Kazimīru krietni
sapurināšu.”

Pa to laiku vaininieks arī bija iznācis
pagalmā. Viņa tumšo matu cekulu un bal-
tās krekla piedurknes purināja rīta vējš.

Noskuvie bārdas rugājus, nomazgājies, viņš
izskatījās gluži pieņemams. Kas par to, ka
deguns mazliet strupāks nekā citiem pui-
šiem un lūpas biežākas? Citādi augums
nevainojams.

„Kazimīr, nāc šurp!” sauca saimnieks,
ieraudzījies puisī. „Par tevi ienākušas
smagas sūdzības. Vai tev nekas nav sa-
kāms savā labā par attaisnošanu? Tu no-
zadzis Katrīnai pūra dibenu? Viņa visu rītu
raud un staigā meklēdama.”

Puisis pabailīgi pienāca pie saimnieka.
„Katrīnai? Dievs sodi, es nekā nezinu.”
„Neliedzies, runā taisnību! Saki patiesi-
bu saimniekam!” Katrīna metās starpā.
„Kas vakarvakarā grabinājās pie manas
klētipas durvīm?”

„Nezinu. Dievs sodi — nezinu,” runāja
puisis, pamazām atgūdamas drosmi. „Varbūt
runcis grībēja peļot, varbūt sesks meklēja
cājus...”

„Sesks. Kā tad, saimniek, sesks! Re-
dziet, kādi mūsmājā seskil! Uztaisiet tikai
lielās lamatas! Nevis sesks, bet lietuvēns!”

„Saki, Kazimīr, vai tu nopietni domā par
Katrīnu vai tikai ķircinies?” runāja saim-
nieks, abus uzlūkodams.

„Nopietni... tas tā...” puisis stostījās.
„Es jokus nedzenu, tikai nezinu, ko viņa
jums sastāstījusi. Kad Līnas kāzas nāca,
Katrīna pati man kādu dienu pienāca klāt
un teica: „Sak, Kazimīr, kas kaitētu, ja arī
mēs apprecētos?” Pašai esot prāvāks pūrs
un savs grasis iekrāts, varētu uzņemt ren-
tes māju. Nezinu, saimniek, vai viņa joko-
ja vai pa nopietnam. Ej izdibini, ko sievie-
ši kuņo reizi domā?”

Jānis Kramerovskis — Jaunība. Diplomdarbs.
Beidzis Latvijas mākslas akadēmijas vec.
doc. K. Jansona vadīto figūrālās tēlniecības
meistardarbnīcu ar mākslinieka tēlnieka
gradu.

„Redzi, Katrīn, kas atklājas,” teica Vālo-
džu tēvs, labsirdīgi vīpsnādams.

„Kā tad, saimniek, klausies tikai viņā!
Tad izrādīsies, ka ne es viņam, bet viņš
man zeķes lāpījis un es lauzusies viņa klē-
tipā. Ja jūs, saimniek, tā — ja viņam vai-
rāk ticat nekā man, tad nav vērts! Kad
nav, nav kazai piena! Man cits neatliek
kā aiziet.”

„Redziet, saimniek, redziet! Kā ar viņu
lai sarunājas? Ļauna nekā neesmu darījis,
nekādu pārestību no manis nav piedzīvo-
jusi. Es tikai vakarvakarā domāju — ru-
dens nāk kā brālis, ja kaut ko dara, jādara
laikus. Aizgāju pie klētipas un pagrabinā-
jos, lai ielaiž. Sak, jāpārrunā, kā tālāk
dzīvosim, kā iztiksim. Saskaitīsim, cik
katram maudas. Man nebija ļaunu nolūku.
Bet kā pieminēju naudu, tā Katrīna sāka
kliegt un ecēties. Grībot šo apkrāpt un
pamest. Grībot noblēdīt viņas labumu. La-
bi, ja vakarvakarā nevar, aizeju šorīt. Die-
na cita, bet dziesma vecā. Es jau neko, es
tikai tāpat. Ja nesaka cik naudas, nevaru
ņemt. Skaidrība vajadzīga,” teica Kazi-
mīrs un bezcerīgi noplātīja rokas.

„Melis un blēdis!” spalgi iekliedzās Ka-
trīna un, dusmu pārņemta un satrauktā
priekšautā slaucīdama acis, šāvās uz ista-
bu. „Melis un vēlreiz blēdis!” noskanēja
viņas aizsmakušā balss pār pagalmu, kad
saucēja pati jau bija pazudusi aiz durvīm.

Kazimīrs noskatījās uz viņu, pamīnājās,
kā meklēdams cietāku vietu kur nostāties,
noklepojās un tad, dziļi apbēdināts, teica
saimniekam:

„Būs grūti sadziedāties. Žultaina un at-
skabargaina, citādi labs cilvēks. Bet zir-
gus gan, saimniek, vajadzēs pārsiet. Ku-
meļš nograuz melnu zemi. Es iešu.”

„Ej vien, ej! Tikai piesargies, ja Katrī-
na aizies no mūsu mājas, tu būsi vainīgs.
Pašam vajadzēs govīs slaukt, maizi mīcīt
un sīvēnus barot.”

„Neies, saimniek, goda vārds — neies!
Ja iznāks iešana, tad tikai reizē un nākoš-
gad ap Jurgiem. Pats arī neesmu tukšī-
nieks, tikai Katrīna to nezina, tādēļ ska-
šas,” puisis piemētināja aiziedams.

„Skaties kāds?” saimnieks nolūkojās uz
Kazimīru, bet tas nekā neatbildēja. „Cil-
vēki gados, bet vēl aušojas, meņģējas kā
kucēni, kožas un skrāpējas.” Vālodžu tēvs
labsirdīgi nopūtās.

Saimnieks, palicis pagalmā viens, apklu-
sa un domāja: cik dīvains svētdienas rīts,
cik šavādi notikum! Pāri vabīpu sētai va-
rēja redzēt, ka gar ozoļu pa ceļiņu kāds
nāca. Cerēdams, ka nācējs Andris, Vālo-
džu saimnieks steidzās pretim. Atnācējs
nebija iegātnis, bet kaimiņš Silamiķe-
lis. Atbīdījis zilo naga cepuri uz pakauša,
brammanīgi atpogājis svārkus, ikšķus ie-
spraudis vestes kabatās, zobos turēdams
cigāru, Silamiķelis jau pa gabalu sauca:

„Labrīt svētrītā!”
„Sotēv, kur tu ar tādu skubu? Vai baz-
nīcā?” vaicāja Brasla, vērodams steidzīgo
kaimiņu.

„Baznīca nav zaķis, neaizskries. Nācu
taisnā ceļā pie tevis. Bet kas tev, pavisam
sabožies, izpūris?! Nežūdiel! Ko mums
bēdāties, lai bēdājas jaunie! Cik vairs at-
licis dzīvot? Tas pats mazumiņš jānodzīvo
kā nākas.”

(Turpinājums sekos.)

Vilbalds Drosmiņš

„Tā, nu mēs esam atkal tikpat kā savā dzimtajā bunkurā,” teica dižkareivis Vilbalds Drosmiņš, nomezdams mugursomu un Volchovas nūju sava aizmugures drauga Ivara Akvavīta vecpuīša dzīvoklī. „Un šis svētā gara un dzīvās ādas iemiesojums ir manas rotas audzudēls Žanis Neaizmirstulīte.”

Kaŗa zēns nostājās pamatstājā un skaidri latviski pateica:

„Ļoti paķikāmi!”

Ivars Akvavīts, izsmalcinātus vārdus netērēdams, sāka grabināties gar savu rakstāmgaldū. Senatnes pētītāju biedrība par šo mēbeli būtu maksājusi bargu naudu, jo pēc tās virsas varēja sarakstīt divas, trīs doktora disertācijas par pēdējo pārdesmit gadu pārtikas un dzeŗamvielu rūpniecības attīstību Latvijā. Vispār kārtīga vecpuīša rakstāmgalds ir kaut kas vičējs starp provinces kooperātīvu un Rīgas „pērk un pārdod” veikalu. Drauga nolūkus noprazdams, Drosmiņš teica:

„Sa, Minna! Mēs esam ieradušies kaujas uzdevumā un tūlīt pāriesim triecienā. Te man ir dislokācijas noraksts, un saskaņā ar to pēc pusstundas mums jābūt Krustnagliņu akciju sabiedrības eglītes vakarā. Žani, nospodriņi priekšniecības zābakus un saveļc vēderjostu, lai būtu cēlāks pakskats uz dzīvi!”

Žanis no sirds nospļāvās uz priecīgā dižkareivja zābakiem un ar elkoni pārļaida pāris reižu pāri. Tad viņš saķēra savu audzūtēvu aiz jostas un atsperās ar kāju vēderā, bet dižkareivis mīļīgi pamācīja:

„Vai tu liksies rāms! Es teicu, lai tu savu jostu saveļc, — mah

jau vēl jāpalaiž vaļīgāk, jo es taču kaut ko ņemšu uz krūts!”

Un kad Ivars Akvavīts sāka agresīvi šķindināt stikla traukus, Drosmiņš ar audzudēlu jau gāja ārā pa durvīm.

„Pēc labākajām Eiropas tradīcijām divos gadījumos nedrīkst nokavēties,” viņš mācīja savu audzēkni, „un tas ir: lūgtās viesībās un savās bērēs.”

Krustnagliņu akciju sabiedrības fabrikā viņi ieradās istā laikā. Direktors pats paspieda rokas un aizelsies teica:

„Jā, jā, ir jau labi, ejiet, ejiet, tūlīt sāksim, mācītājs jau talārā, un mēs vēl tikai gaidām ABCD superintendentu!”

„Vai tu, austrumu nekultūrēli, redzi, kādos rados mēs esam iekū-

tuvinas aizmugurei

lušies!” Drosmiņš piegrūda Žanim sānos.

Zēns arī saprata, ka te spēlē pa visu banku, tāpēc laida tik slaidu splāvīenu kaktā, ka divas tautu meitas goda ierindā sacēla brunčus un palēcās gaisā. Abus pārštāvjus uz kāpnēm pārņēma vakara iz-

„Es lūgšu pāriet blaku telpā pie vienkārši klātā kara laika vakariņu galdal!”

Žanis Neaizmirstulīte pēkšņi pārtrauca sapni par rotas pavāra pankūkām, kas bija tik lielas un sīkstas kā jēlmītas prēriju bifeļu ādas, un atgriezās īstenībā.

darības priekšnieks un aizveda ļaužu pārpildītās zāles pirmajā rindā, pasniegdams programmas dziesmu lapīnas. Nepagāja ne stunda pēc noteiktā brīža, kad gandrīz visi bija ieradušies un sākās svētvakars. Pirmo pantīņu dziedot, no blaku istabas iznīra pieci apņēmīgi vīri ar sarežģītiem aparātiem rokās. Iekvēļojās tūkstošvatu spuldzes, sāka zībsnīt magnēzijs, un Žanis, svētrunu pārkliegdams, izsaucās:

„Uzbrukums! Spīdošā municija!”

„Kuš!” viņu pārsaucha Drosmiņš. „Tā ir divdesmitā gadu simteņa kultūras dzīve. Vēlāk mūs par naudu rādīs ķinišos un pārdos slikti izfiksētās skatu kartēs.”

Pēc svētbriža bija koncerts. Žanis Neaizmirstulīte nolika galvu pie audzūtēva krūtīm, godīgi atzīdamies, ka kultūra ir viņu uzvarējusi. Drosmiņš turpretim cītīgi lasīja programmu, bet arī viņa acīs brīžiem sāka jukt brīnišķīgie skaņu mākslas vārdi: etīde, noktirne, prelūdija, mežģitācija, izprovizācija u. t. t. Un viņš sāka domāt: velna virserzants! Ja nu vēl nākš asenizācija, komunikācija, elektrizācija, blīve, tepe un johambinizācija, tad arī man jāliekas blakus Žanim!

Bet tā nebija. Direktors teica: „Tagad es apbalvošu simts divdesmit trīs procentus par to, ka viņi citiem par priekšzīmi nav gurkojušies un UK kartes prasījuši.” Atkal uzliesmoja zibens spuldzes, un direktors turpināja:

„Katliņi un karotes palika pie mugursomām,” viņš nopūtās.

„Te jau tā lieta būšot daudz vienkāršāka,” paskaidroja Drosmiņš. „Te jau nav galvenā kaujas līnija, bet totālā aizmugure.”

Lielajā zālē bija devīppadsmit galdi. Puķotas galdā kartes norādīja, ka dižkareivim Drosmiņam ar adjutantu jāsež pie pirmā galdā pa labai rokai no direktora, tūlīt aiz superintendenta. Kara laikā daudz pieredzējušais cīnītājs pārļaida skatu galdam un smagi atsēdās:

„Ko tu te iesāktu ar katliņu un karoti,” viņš teica. „Zubirs, plādzis, balzams, dzidrais, zeltlāse, pomerancis, ķimelis, duboisīss... Ak kungs, stāvi man blakus arī šai kaujas iecirknī!”

Galerts, karpa, līdaka, nierītes, cepetis, šķiņķis, desīnas, buberts, majonēze un... Ko es redzu, vai tas var būt? Nē, nūdien, ja es neesmu bizamžurka, tad tie ir nēgi...”

Un tikko viņš bija pastiepis roku, te direktors padauzīja ar dakšiņu pie šķīvja un pusstundu teica dažus vārdus par aizmugures pašaieliedzību. Skaļo aplausu laikā viens nēģis pārļēca uz Drosmiņa, otrs uz Žana šķīvja.

„So tu ēd, vienalga vai garšo vai ne, — tas ir dārgs un grūti sagremojams, tāpēc ilgi pietiek,” viņš pamācīja audzudēlu.

„Bet kas tie baltie, likie tādi?” zēns rādīja ar pirkstu uz lielu blodu.

„Nerādī ar pliku pirkstu uz tādu Dieva dāvanu! Tie ir spēka pīrāgi. Ja tos tu ēd, tad kod tūlīt vidū, bet galus atstāj nebaltaī dienai, kad nekā labāka vajirs nebūs.”

Un tikko Žanis grāba balto liko, tā atkal direktors sīta pa šķīvi, un kāds cilvēks pusstundu runāja dažus vārdus par uzpurēšanās...

„Bet tagad gan ēdisim, vienalga vai daudz vai nel!” Drosmiņš pačukstēja Žanim un sagrāba aiz sprandas tuvāko pudeli. Tai brīdī direktors paliecās un maigi pačamdīja dižkareivja sānus:

„Tagad jums vajadzētu teikt kādu vārdu!” Drosmiņš nolika pudeli atpakaļ un atteica: „Nu, ja vajag, tad teiks, kas tur pavīsam!” Noskanēja šķīvis, un viņš teica:

„Es pilnīgi pievienojos iepriekšējiem runātājiem. Es tā nevaru runāt. Ārstu komisijā atzina, ka man mēle par strupu. Pastmarkas aplaizīt arī lāga nevaru, tāpēc es reti rakstu vēstules. Es esmu kaŗavīrs. Es vairāk uz izdarīšanu, bet to bez pavēles nevar, tāpēc es saku: Pie mutes ceļ!”

Viņa runu pārļalca vēl skaļāki aplausi, cilvēki uzelpoja vieglāk un sāka cilāt galdā piederumus. Drīz jau runāja visi, un nevīens vairs neklausījās. Pēkšņi bija labi. Pēc tam deļoja. Vēlāk saķērās rokām, grūstīja cits citu un dziedāja klip-klap, tad kāpa uz krēsliem, bet, kad jau sāka rāpties uz galdiem, Drosmiņš saraustīja vēderjostu, paspieda direktoram roku un devās uz izeju.

„Jūs aizvedīs automobilī!” viņam teica.

Sētā viņš dzirdēja, ka šoferi sarunājās:

„Nupat tik sākas, bet tu brauki nezin kur ellē?”

„Nebaidies, izļaidīšu pa vārtiem, pateikšu, ka mašina sabojājusies un būšu atpakaļ. Lai deso kājām!”

Un pēc brītiņa šoferis tiesāam teica Drosmiņam:

„Nu ir vakars, motors sabojājies!”

„Ļoti nepatīkami,” dižkareivis atbildēja. „Tev būs jādeso kājām.”

Kamēr šoferis gribēja sākt brīnīties par tādiem vārdiem, Drosmiņš to paņēma aiz apkakles, izcēla no mašīnas uz ietves, nosēdās pie stūres, piedeva gāzi un uzsaucā šoferim:

„Tad nu rikšo, dēls, pakaļ, es mašīnu atstāšu pie sava pagaidu bunkura vārtiem. Alotriā!”

Kārlis Krūmajs.

J. R. Jay

Vai kara laikā precēties?

Vai kara laikos nodibināt ģimenes dzīvi, tas ir jautājums, kas tagad nodarbina tūkstošiem jaunu ļaužu. Tie labprāt precētos, zina arī, ar ko, — jā, bet kaš? Daži apsvērumi tiem liek no šī jaukā nodoma atsacīties. Nav dzīvokļa, nevar iegādāties mēbeles, līgavam nav pūra, nav arī vēl nobeigta izglītība. Vispār, papriekš gribētos zināt, kā turpmāk iekārtosies dzīve, un pēc tam, jā, tad gan!

Zināms, dzīvokli tagad nevar dabūt, bet vai tam tik liela nozīme? Vienmēr var atrast kādu atrisinājumu. Vai nu nākamā sieva dzīvo pie vecākiem vai citur, viņa joprojām var palikt tur, kamēr jaunais vīrs veic savus karavīra pienākumus. Ja visas vēlēšanās šodien nav piepildāmas, tad tālab nav jāatsakās no pašas vissvarīgākās — laulības. Protams, pagrūti iedomāties iekārtot jaunu dzīvi bez pūra, bet mēs taču negribam precēt pūru, bet iecerēto! Gan jau visus sīkumus varēs pamazām iegādāt. Dažs jauns, uzņēmīgs pāris jūtas itin labi, jo, par spīti visiem skeptiķiem, pasaulē vēl diezgan draugu un paziņu, kas priecīgi dāvā un aiztapina „jaunsaimniecībai” nepieciešamas lietas. Ar enerģiju un gudru izdomu var pārspēt pat kara apstākļus, nevis kapitulēt tā uzlikto spaidu priekšā.

Arī laulības finansiālā puse nevienu nevar nomākt, jo kara pabalsts ir diezgan liels ikvienai ģimenei. Nav arī jājautā, kur kādu dienu nokļūsim, kāds būs mūsu darbs un stāvoklis pēc kara? Ir pilnīgi droši, ka pēc kara katram būs darba pilnas rokas. Mums jābūt pietiekami jaunekļiem un spārīgiem ticēt nākotnei un uzvarai. Protams, dzīvei tik vētrains laiks nav nekāda ilgstoša nodrošinājuma, taču čakiem un drošsirdīgiem cilvēkiem allaž atrodas palīgs.

Visi jaunlaulātie vīri kā viens dod padomu: negaidīt, bet par spīti karām nodibināt ģimenes dzīvi. Kaut arī reti tie brīži, ko kara laikā var pavadīt kopā vīrs un sieva, tomēr viņu saites ir stiprākas un arī sarakstīšanās starp fronti un dzimteni iegūst dziļāku un sirsnīgāku nozīmi.

Visam tam klāt nāk vēl kaut kas svarīgs, varbūt pats svarīgākais: bērni. Vīrs un sieva kļūst par vecākiem, un tā ir dzīves brīnišķīgākā dāvana. Drosmīga gan ir tā sieviete, kas šais laikos dāvā bērnam dzīvību, bet tā ir drosmie, kas nepieciešama. Ir ļaudis, kas nolēmuši nogaidīt, kā ieģrozīsies pasaules kārtība, un tad tikai izšķirties par vai pret bērniem. Tāds viedoklis ir galīga kapitulācija dzīves cīņās priekšā. Tādi apsvērumi nekad nedrīkstētu mūs apgrūtināt.

Laulību nevar aprēķināt, tā jāriskē, un, ja divi cilvēki labi saprotas, tad viņu dabiskā vēlēšanās ir nodibināt kopdzīvi, bet tikai ne ar „vai” un „bet”.

Turklāt to, ka laulība ir veselīga lieta, jau sen pierādījusi statistika. Ārsts Hufelands jau 1800. gadā apgalvoja, ka precētiem ļaudīm esot ilgāks mūžs nekā neprecētiem, īpaši vīriešiem. Ļoti interesants ir statistikas apgalvojums, ka liela mirstība

novērojama atraitņu starpā. Tā gada laikā no tūkstoša mirstot 5 laulāti vīri, 11 vecpuiši un 14 atraitņi!

Līdzīga ir arī precēto un neprecēto sieviešu mirstības attiecība, kaut gan starpība nav tik liela. Šā vai tā, bet statistika katrā ziņā apstiprina Hufelanda apgalvojumu, ka laulības dzīve paildina mūsu.

Vācu statistiķi atraitņu lielo mirstību izskaidro tādejādi, ka liela daļa atraitņu, un taini dzīvīgākie, isā laikā apprecoties pa otram lāgam, tā ka atraitņos daudzkārt paliekot tikai vājākie. Bet lielo atšķirību starp neprecēto un precēto vīriešu vidējo mūža ilgumu izskaidro ar to, ka parasti vientuļos paliekot miesās vai garā vājāk attīstītas personas. Laulība tāpat ir zināmā mērā veselīgāku un pretestībai spējīgāku cilvēku izlase. Protams, sava nozīme ir arī kārtīgai, veselīgai dzīvei ģimenē, kas organismam neapšaubāmi dara vairāk laba nekā vientuļa „putna brīvība”. Pavisam svarīga nozīme te kārtīgam, rūpīgi sagatavotam uzturam, un te jau mēs vairs nesam tālu no izdaudzīnātās patiesības, ka mīlestība ejot caur vēderu. To, lūk, pierāda zinātne.

Tāpat zinātne šai jautājumā strādā kopā ar sirdi, un vai vēl vairāk var vēlēties? Taču skaidrs, ka jāprecas! P.

PAGUDROSIM — padomāsīm

	4		6	7		8	
5		▲			▲		9
2							
3							
		▲			▲		
	4						

13. krustvārdu mīkla.

Līmeniski: 1. vieta Latgalē, 2. miesas daļa, 3. jauns cilvēks, 4. pagasts Zemgalē.

Svērtēniski: 5. stādu dīgšanas procesa rezultāts, 1. minerāls, 6. kustības veids, 7. svešzemju auglis, 8. novads senā Grieķijā, 9. lībju vecākais.

Kāpēc neatbilst noteikumiem?

Kādas karojošas valsts kara ministrijai tika piedāvāts jauna veida lielgabals.

Izgudrotājs paskaidroja, ka lielgabals ar sevišķas ierīces palīdzību varot šaut vairākas reizes no vietas, raidot katru sekundi vienu šāvienu. Ministrija bija ar mieru izgudrojumu nopirkt un maksāt par to pilnu cenu, ja tas atbilstu šiem noteikumiem, ja nē — izgudrotājs saņemtu tikai pusi no pieprasītās summas.

Lielgabalu konstruēja un izmēģināja. Reizē ar pirmo šāvienu iedarbināja hronometru. Kad to pie pēdējā šāvienu apturēja, hronometra rādītājs rādīja 15. Ministrijas pārstāvji paziņoja, ka maksā tikai pusi no pieprasītās summas. Bet kādēļ?

Miklu atrisinājumi.

(skat. Laikmeta 3. nr.)

12. krustvārdu mīkla.

Līmeniski: 1. kobra, 2. Krīma, 3. āpsis, 4. aizas, 5. astes, 6. sami, 7. utis, 8. nulle, 9. taka, 10. cena, 11. Skāla, 12. krams, 13. krava, 14. salna, 15. aknas.

Svērtēniski: 1. kālis, 9. tanks, 10. opera, 17. afēra, 5. ainas, 18. asis, 19. kosa, 20. Tilža, 2. kase, 21. laka, 22. svece, 23. maisi, 24. Narva, 25. asins, 26. auzas.

Prātīgais Prātiņš

bija tik prātīgs un uz plakāta uzrakstīja: „Seit pārdod eivaigas olas.” Naidiņš zināms, ka Prātiņam pašam vistu nav — domāja, ka viņa vistas sākušas dēt Prātiņa dārzā.

Dakšiņu vienreizviens	
52×12	
624	
—312	
312	
+462	
774	
—712	
62	

Sajauktā dziesma
bez vārda „ņem” ir pazīstamā tautas dziesma:

Saulīt vēlu vakarā
Sēžas zelta laiviņā,
Rītā agri — uzlēkdama
Atstāj laivu ligojot.

Mistiskais pulkstenis.

Meistars, pulksteni labojot, bija samainījis lielo rādītāju ar mazo. Cipariņš to ātri aptvēra un pareizo laiku nolāso, ievēroja, ka mazais rādītājs rāda minūtes, bet lielais — stundas. Citas vainas jau pulkstenim nebija.

Plostiņš iekrīt!

Naudiņš aizrakstīja Plostiņam, ka sakarā ar pēkšņām naudas grūtībām viņš lūdz nekavējoties atdot aizdotās 500 markas. Plostiņš, domādams, ka Naudiņš viņu grib piekrāpt, steidzīgi atbildēja pasvītrodams, ka viņš aizņēmis tikai 50 markas, bet nevis 500.

Derzina

KA RADĀS TELEFONS.

Maz ir to, izņemot fizikus, kas būtu dzirdējuši par Filippu Reisu (Philipp Reis), lai gan šī vīra vārds nav šķirams no tik svarīga civilizācijas ieguvuma, kāds ir tālrunis.

Filips Reiss dzimis 1834. g. 7. janvārī. Pašmācības ceļā tas 1858. gadā kļuva par skolotāju mazajā provinces pilsētiņā Frīdrichsdorfā pie Homburgas. Šeit norisinājās arī viņa pētījumi par skaņu pārraidīšanu ar elektrību.

Licis pagatavot no koka cilvēka auss modeli dabiskā lielumā un pievienojis tai ļoti plānu vibrējošu zelta plāksnīti, Reiss zināmā mērā it kā noskatījās toņu vibrāciju no dabas. Vēlāk viņš konstruēja turklāt vēl ierīci, kas uzvertos skaņu vilņus savienoja ar elektrisku enerģiju. 1861. g.

aparāts bija gatavs, un Reiss to nosauca par telefonu. Tā bija interesanta rotālietiņa bez jebkādas praktiskas nozīmes. Reiss pats to saprata labāk nekā jebkurš. Bet pirmie pamati skaņu pārraidīšanā ar elektrību nu bija likti, un Reiss joprojām strādāja, lai savu izgudrojumu izveidotu tālāk.

— 1863. gadā tas nāca klajā ar jaunu telefona aparātu, kas jo krasi atšķīrās no iepriekšējā modeļa. Noraidītājs šai aparātā ir četrstūrainā kaste ar membrānu augšdaļā un skaņu piltuvi sānos. Uztvērējs ir ar izolētu vāja stieplīti apvīts dzelzs stienītis un divkārša rezonances kaste. Ar šo aparātu jau varēja pārraidīt lielākā attālumā spēcīgākas un skarbākas skaņas. Parastā toni izrunātie vārdi skanēja vēl neskaidri un grūti saprotami.

Reiss gan vēl arvienu papildināja savu aparātu, sasniegdam ar zināmus panākumus, taču pāragrā nāve pārtrauca tā darbu. Viņš nomira 1874. g. 14. janvārī, tikko 40 gadu vecs.

Daudz labāk veicās Bostonas profesoram Grehemam Bellam, kas, iepazīties ar Reisa izgudrojumu, konstruēja 1875. g. savu tālruni, ieslēgdams uztvērējā un raidītājā elektromagnētus. Papildinot savu atradumu, Bells jau 1877. gadā sašniedza to, ka tālrunis kļuva praktiski lietojams. Tai pašā gadā tālrunis parādījās arī Rīgā — to iegādājās savas redakcijas iekšējai lietošanai laikraksts „Rigasche Zeitung”.

Bella aparātā tomēr bija daudz trūkumu, kādēļ pie tā uzlabošanas ķērās daudzi konstruktori, taču tos novērst izdevās vienīgi, pievienojot telefonam prof. Jūza 1878. g. izgudroto mikrofonu.

F. Reiss.

Vispārējā publikas lietošanā tālruni ieviesās vispirms Ziemeļamerikā un, proti, kopš 1878. gada. Latvijā un īsti Rīgā par tālruna izplatīšanās sākumu uzskatāms 1881. g. 12. jūnijs, kad starp gāzes un ūdens iestādēm ap 5 km garumā atklāja pirmo tālruna līniju. Nākošajā, t. i. 1882. gadā Rīgā jau iekārtoja tālruna centrāli, savienojot to ar tad pat iekārtoto Rīgas Daugavpils dzelzceļa centrāli Rīgas I stacijā.

Pirmā automatisko tālrunu centrāle iekārtota 1909. gada rudenī Minchenē. Pasaules karš automatisko centrāļu izplatīšanos stipri aizkavēja. Rīga to ieguva tikai 1926. gada martā. Mazākās pilsētas un lauki vēl šobaltdien apmierinās ar manuālām centrālēm.

GADĀS ARĪ TĀ

Tad vismaz tā.

Strīpiņa pirmo dienu jaunajā darba vietā. Viņa nu ir pirmā un vienīgā sievietē firmā „Ūdenssvads un Co”, tādēļ visa diena paiet nepārtrauktos kolēģu uzmanības pierādījumos. Isi pirms darba beigām Galantiņš — nelabojams donžuans, piedāvājas Strīpiņu pavadīt uz mājām.

„Pateicos! Es dzīvoju ļoti tuvu. Mana māja atrodas tepat aiz stūra,” viņa izvēirās.

„Tādā gadījumā atļausiet apvest jūs ap stūri,” neatlaižas Galantiņš.

Ko nevar, to nevar.

„Millij, vai arī tavs šefs pieceļas, kad sāk diktēt?”

„Nē, to viņš nevar, jo tad es nokristu uz grīdas.”

KAD BALETDEJOTĀJA
APKALPO VIESUS...

Kārtību visos darbos.

„Vai jūs negribētu kļūt mana sieva un kopā staigāt dzīves ceļu?”

„Labi — tikai ievērojiet, ka vairāk par 10 stundām dienā es nestaigāšu.”

Savādais dienests.

Hamsterītim ļoti nepatīk, ka Tūtiņa — caļā mašīnrakstītāja, bieži plāpā pa telefonu. Kad nu reiz atkal Tūtiņa sirsnīgi iztriekusies ar kādu sirdsdraugu, Hamsterītis viņai pārmet, ka tā telefonu izlieto privātām sarunām.

„Tā taču arī bija dienesta saruna,” atcērt Tūtiņa.

„Ā — kas tad tas jums par dienestu, kur klienti jāsauc par mīlulišiem?”

Ģimenes miera dēļ.

„Manam sekretāram būs jāgādā UK karte.”

„Kādēļ? Sekretāra pienākumus taču ļoti labi var veikt sieviete.”

„Jā, bet manai sievai pret to ir iebildumi.”

„Kas tad viņai ko iebilst?”

„Pirms kāzām viņa pati bija mana sekretāre!”

Ieraduma spēks.

„Man šķiet, jaunā suku apgriezēja ir mazliet jukusi.”

„Kā tā?”

„Strādājot viņa sarunājas ar sukām kā ar cilvēkiem.”

„Tas tikai ieradums. Agrāk viņa bija friziere.”

Darbīgā sieva.

„Priekšpusdienā mana sieva strādā birojā, pēcpusdienā par kasieri kino teātrī, bet naktī spēlē klavieres kādā bārā.”

„Bet kad tad viņa atpūšas?”

„Ap pusdienas laiku kādas firmas skatlogā, kur viņa reklamē naktssveļu un gultas.”

SAUCEJA BALSS TUKSNEŠĪ.

„Mīļie ļautiņi, laidiet taču mani arī tramvajā, es esmu šī vagona kasterē!”

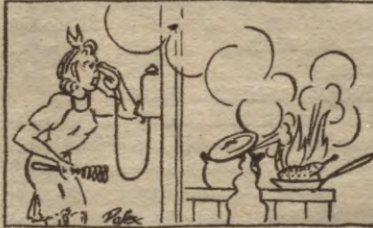
NAV KO BĪTIES.

„Ko? Pletkrekli vēl nav gatavi? Kad es to pateikšu savam vīram, viņš atnāks, un es neatbildu par to, kas te notiks.”

„Kāds plotkrekla numurs ir jūsu vīram?”

„36.”

„Tad viņš var arī nākt!”

TĀ ARĪ GADĀS.

„Hallo! Darba pārvalde? Lūdzu, lūdzu — novietojiet mani darbā fabrikā! Virtuve man ir jau līdz kaklam.”

GANDRĪZ NETICAMI.

„Kā redzat — ar zolītī nekā neiznāks. Man ir daudz svarīgāks uzdevums, jo sieva vēl strādā.”

LŪK, CIK VĒRTĪGI.

„Daiļā pastniece! Vai nevarat palīdzēt sasiet kakla saiti?”

SVĒTDIEN, 23. JANVĀRĪ.

5.00 Vācu karavīriem. 6.30 Ziņas latv. val. 6.45 Hamburgas ostas konc. 7.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Hamburgas ostas konc. (turp.). 8.00 Mūzika (sk. uzp.). 8.30 Vingr. bērniem. 8.45 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā (no Berlīnes). 10.00 Ziņas vācu val. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Karnevāla svētki (sk. pl.). 11.30 Nedēļas politiskais priekšlasījums. 11.45 Vācu māksla, vācu gars. 12.15 Ziņas latv. val. 12.30 Ziņas vācu val. Pēc tam: Vācu tautas koncerts. 14.00 Ziņas vācu val. 14.15 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 14.30 Somu zēni, T. Kalves raidāmluga bērniem. 15.00 Dainu dārzs. Tautas dziesmas un motīvi lirikā. M. Vētra, M. Smitchene (dekl.), L. Garūta (klav.), Hunchens (vijole) un tautisks ansamblis Sidrabene V. Bērzkalna vad. 16.00 Ko karavīri vēlas (pārraid.). 16.45 Ziņas latv. val. 17.00 Ziņas vācu val. 17.15 Ko karavīri vēlas (turp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts (pārraid.). 19.00 Nedēļas atbals. 19.15 Latviešu karavīru pusstunda. 20.00 Ziņas vācu val. 20.15 Vakara koncerts. M. Vintere (dziesmas), J. Millers (Müller) (klav.) un radiofona orķestris O. Bištēviņa vad. 21.00 Ziņas latv. val. 21.15 Vakara koncerts II (turp.). 22.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.20 Deju mūzika un laika kavēklis. 9.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 24. JANVĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Sociālu koncerts, I. Kolberga (dziesmas) un E. Külberga (klav.). 16.00 Pēcpusdienas mūzika. O. Petrovskis un mazais orķ. Fr. Didericha vad. 17.15 Mūzika (sk. pl.). 18.30 Vācu karavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu karaspēks. 19.15 Ziņas no karaļauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15—21.00 Rīga: Kas katram tīk; 20.15—21.00 Madona, Kuldīga, Liepāja: Dambis; Fr. Škodas raidāmluga. 21.15 Kas katram tīk. 22.00 Ziņas vācu val. 22.15 Sporta ziņas fronteī vācu val. 22.20 Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.30 Deju mūzika un laika kavēklis.

OTRDIEN, 25. JANVĀRĪ.

8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas. Vīru sekstets un sk. pl. 8.30 Mūzika (sk. pl.). 12.00 Karavīru vēstulnieks. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. Kr. Linde (dekl.) un sk. pl. (Plostnieks, E. Zālītes stāsts). 16.00 Solistu koncerts. A. Liberte-Rebāne, V. Bišers (klav.) un N. Pese (brača). 17.15 AS mandolinu orķ. K. Viksnas vad., humors latv. val. un sk. pl. 18.30 Latviešu karavīru pusstunda. 19.15 Ziņas no karaļauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiof. polit. apsk. 20.15—22.00 J. Strausa un Fr. Lehara operēšu vakars (M. Vintere, A. Priednieks, A. Kortāns. Rad. koris un orķ.). 22.20 Kamermūz. Atsk.: Dr. Helmutš Lungershauzens (Lungershausen)

(vijole) un Dr. Hanss Kelčs (Koeltsch) (klav.). 23.15 Deju mūzika un laika kavēklis (sk. pl.).

TRESDIEN, 26. JANVĀRĪ

11.30 83. Darbā pārtraukuma konc. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. I Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vad. un sk. pl. 17.15 Pēcpusdienas mūzika (no Tallinas). 18.30 Vācu karavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Jūras karš un jūras spēki. 19.15 Ziņas no karaļauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15 Deju mūzika, skaņu plates. 21.15 Tautiskas melodijas. A. Cieņiņš (čells), radiofona koris T. Kalniņa vad. un sk. uzp. 22.20—24.00 Deju mūzika un laika kavēklis.

CETURTDIEN, 27. JANVĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. F. Viksne un M. Zilava (dekl.) (A. Dagdas un L. Kronbergas dz.). 16.00 Dienas darbs ir veikts (no kādas fabrikas). A. Pulciņa-Karpa un Ā. Kaktiņš, V. Ruševics (vijole) un radiofona koris T. Kalniņa vad. 17.15 Pēcpusdienas mūzika (sk. pl.). 18.30 Vācu karavīru stunda. 19.15 Ziņas no karaļauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiof. polit. apskats. 20.15—21.00 Rīga: Gājiens pa Viņi (sk. pl.). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Tiltkrāces, J. Upmāja raidāmluga. 21.15 Vācu mūzikas pēries. Feita (Veit) un J. Niedra, A. Žilinskis (klav.). 22.20 Deju mūzika un laika kavēklis.

PIEKTDIEN, 28. JANVĀRĪ.

8.00 Latviešu mūzika. Vīru dubultkvartets Tēviņa un sk. pl. 8.30 Mūzika sk. pl. 12.00 Karavīru vēstulnieks. 14.30 Cik spēdams lasi grāmatas! Tēvoča Augusta sarunas ar bērniem. 16.00 Radiofona koris. T. Kalniņa vad. un mazais orķ. A. Pārups vad. 17.15 Mūzika. F. Viksne un radiofona deju kapella A. Kornēliusa vad. 18.30 Latviešu karavīru pusstunda. 19.00 VI Simfoniskais koncerts (no Rīgas operas). Pied. Margarete Tesemacher (Teschemacher) (dziesmas) un pastiprināts radiofona orķ. diriģenta Paula Klossa (Kloss) (no Frankfurtes) vadībā. 1) V. A. Mocarta (Mozart) 41. Simfonija C-Dūrā. 2) H. Pficners (Pfitzner). Dziesmas orķ. pavadījumā. 20.00 Ziņas vācu val. 20.15 VI Simfoniskais koncerts (turp.). 21.15 Skaņu dzirnavas. 22.20 Kamermūzika. Atsk. Sigrida Suko (Succo) (čells) un L. Hofenreichs (klav.).

SESTDIEN, 29. JANVĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Vecpulis, A. Atvara raidāmluga. 15.30 Mūzika sk. pl. 16.00 Pēcpusdienas mūzika (pārraid.). 17.15 Pēcpusdienas mūzika (pārraid.). 18.30 Vācu karavīru stunda. 19.15 Ziņas no karaļauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Preses un radiof. polit. apsk. 20.15—22.00 Mēs mūzicējam. 22.20—24.00 Deju mūzika un laika kavēklis (sk. uzp.).

KATRU DARBDIENU KĀ PARASTS

ANEKDOTI

Spriedums.

Brāmss bija ielūgts jauna komponista koncertā. Pēc simfonijas atskapošanas komponistu apsveica viņa draugi, tikai Brāmss stāvēja klusi sānis.

„Meistar, vai jūs man nekā neteiksiet?” jautāja iesācēja, kas gaidīja arī Brāmss uzslavu.

Meistars arī teica: „Jā, mīlais draugs, ko tad lai es jums saku? Es vairāk nekā stundu noklausījos jūs, bet jūs man tomēr nekā nepateicāt!”

Aprīj notis.

Arturs Nikišs Leipciģā vadīja orķestra mēģinājumu. Pēkšņi viņš pārtrauca mēģinājumu un jautāja fagotas pūtējam:

„Jūs taču neesat šorīt brokastis ēduši?”

„Nē, neesmu vis,” atzinās pārsteigts mūziķis, „bet kā jūs to zināt?”

„Pusi nošu jūs norijat!” paskaidroja diriģents.

Oazes un kamieļi.

Pārbaudījumos students bija tā uztraucies, ka pat dūsmīgajam profesoram B. kļuva viņa žēl.

„Apmierinieties taču, jaunais cilvēk!” viņš teica.

„Ak, es nevaru, mana galva ir kā īsts tukšnesis!”

„Nu, nu, gan jau tur būs arī kādas oazītes.”

„Bet vai kamieļi tās atradīs?”

Tomēr meita labāka.

De Stāla kundze kopā ar meitu un hercogu Taleirānu vizinājās laiviņā pa ezeru. Stāla kundze ievēroja, ka hercogs pārāk uzmanīgi lakstojas ar viņas meitu, un gribēja viņu mazliet atvēsināt. Viņa teica:

„Hercog, ja nu laiviņa apgāztos un mēs iekristu ūdenī, kurū no jums jūs steigtos glābt pirmo?”

„Ja kādai kundzei ir tik daudz talantu kā jums, tad jādodomā, ka tā prot arī peldēt, tāpēc es vispirms glābtu jaunkundzi!” bija viltīgā vīra atbilde.

Vēl par iesnām.

Pie mielasta galda ķēniņa pili kāda galma dāma jautāja slavenajam Berlīnes ārstam profesoram Hufelandam:

„Esmu saaukstējusies, un man bieži jāšķauda. Ko jūs darītu tādā gadījumā?”

Pēc īsa pārdomu brīža profesors ļoti nopietni atbildēja:

„Es arī šķaudītu!”

ISTĀ RECEPTĒ.

Profesoru S. viesībā sastop pazīstama kundze.

„Profesora kungs, cik jauki, ka es jūs te sastopu! Man ir šausmīgas iesnas, sakiet, ko lai es lietoju?”

„Kabatās lakatiņi!” norūc profesors.

„Val jūs domājat, ka ar to pietiks?” koķetē kundze.

„Ja nepietiek,ņemiet divus vai trīs!”

UPUREŠANAS PRIEKŠ.

Čerčīls:

„Devi mājlenu — es kāvu Labu draugu dienvidslavu; Savu svētību ja soll, Upurēšu arī poli...”

J. Dr.

